

DE JAARGIFT 2015

Vz. –

De beeldzijde toont ons een jonge vrouw die als het ware bezocht is door haar zoete minnaar. De slaap (Morpheus), de zachte afdruk van de hand rechts, laat dit zien en doorbreekt ook dat gevoel van eenzaamheid. Haar open geknoopt kledingstuk kan daar nog associaties bij opwekken. Het boek open, weggeleden als een symbool voor het mentale leven van de dag, achtergelaten, zacht en abrupt overgegaan naar iets anders, waar maar weinig herinnering is aan het hier. Hier op zijn beurt is maar weinig herinnering aan het daar, wat niet wegneemt dat die twee werelden, die twee plaatsen van aandacht misschien wel even intensief beleefd worden en elk op hun plaats even consistent zijn en elkaar hoogstwaarschijnlijk beïnvloeden.

Getekend onderaan langs de rand met het logo van Beni Debacker.

101

A l'avers on voit une jeune femme qui a lu dans son livre avant s'endormir. On voit la main de Morpheus, le dieu grec des rêves, qui est venu la visiter. Sa petite robe ouverte peut stimuler encore des autres associations et le spectateur lui-même peut commencer à rêver.

Kz. –

Deze zijde met het logo van de vereniging toont twee elkaar kussende mensen. Eéntje is positief uitgewerkt, de ander negatief, mal en afdruk in gedachten roepend en matrijs-patrijs. Nog eens wijzend op die onontkoombare dualiteit van het ondermaanse en ons voortdurend streven om er toch een eenheid in te vinden.

Genummerd onderaan langs de rand van 1 tot en met 115.

Au revers on voit la marque de l'association et deux gens qui ne s'embrassent pas. La jeune femme rêve de son amant, on le voit par le petit cœur qui se trouve entre les deux, mais c'est Morpheus qui s'annonce. La femme se développe en positif, elle existe, Morpheus est en négatif, c'est une rêve. Ce que nous laisse penser à une matrice et un poinçon, deux choses qui sont indispensables pour frapper une belle médaille.

2016, Mauquoy Medal C°, 70 mm, gepatineerd brons.

Commentaar van beeldhouwer Beni Debacker: Twee ontwerpen, uit mijn schetsboek, twee beeldzijdes die over ontwaken en inslapen gaan, de overgang tussen twee werelden.

Onze meer dan **hartelijke dank** gaat uit naar zowel **Beni Debacker** als de firma **Mauquoy Medal C°** die beiden, volkomen gratis, deze prachtige ontwerpen en bijzonder mooie medaille geleverd hebben! Elk lid van de Promotie weet nu waar hij zijn medailles kan laten ontwerpen en maken.

MORPHEUS

Gabriël Stautemas

Jaargift 2015 door 'De Promotie van de Medaille'

Medailleur: Debacker Beni (1970-)

Atelier Mauquoy, 2016, in brons geslagen met 70 mm. diameter.

Beschrijving:

Voorzijde: Een mooie jonge vrouw ligt te slapen met haar linker hand op een opengeslagen boek, de rechter arm op het hoofdkussen en beide benen opgetrokken. Haar open geknoopt jurkje en de afdruk van een rechter hand (rechts onder) suggereert dat het bezoek van haar minnaar haar lectuur onderbrak en zij na zijn afscheid in een zalige slaap viel. Onderaan het monogram van de kunstenaar.

Keerzijde: Het profiel van een vrouw (bol uitgewerkt) en dit van een man (hol uitgewerkt) verenigt in een kus. Het logo van 'De Promotie' onderaan.

Begeleidend commentaar van de kunstenaar:

De aandacht gaat naar het moment waarop 'twee werelden' elkaar ontmoeten en in elkaar overgaan: man-vrouw / waken-slapen. Het illustreert de onontkoombare dualiteit van het ondermaanse en ons voortdurend streven om toch de eenheid te vinden.

Mijn visie:

Deze commentaar is een illustratie van wat 'mentale illusie' genoemd wordt.

We moeten de EENHEID niet zoeken, die IS er maar we hebben geen directe toegang tot die kennis! ALLES maakt deel uit van het ENE universum, wij inbegrepen.

Het idee van dualiteit is een erfenis van Descartes, die mogelijks op ideologische basis, het bestaan van twee gescheiden entiteiten aannam. Daarmee trapte hij in de val die ons brein voor ons opzet. Onze hersenen zijn ontworpen om enkel 'VERSCHIL' op te sporen, de vastgestelde 'VERANDERINGEN' te ordenen en op basis van die informatie 'EEN STRATEGIE' voor actie te bepalen. De EENHEID is, met de huidige stand van ontwikkeling van onze hersenen, door ons niet te vatten.

In ons denken benaderen we noodgedwongen de EENHEID 'bipolair': in zijn tegengestelde verschijningsvormen maar steeds onderling verbonden.

Jean-Claude Orban

l'Atelier Harvent-Debay, un catalogue des médailles de René Harvent & Danièle Debay

Herent, 2016, 84 pages en couleur.

Prix: 29,5€ + 2,5€ frais d'envoi et emballage.

Luc_vandamme@outlook.com

BE30 7512 0356 1311

'MORPHEUS' DOOR BENI DEBACKER**Karel Soudijn**

Beni Debacker noemt zijn recente medaille 'Morpheus'. Deze titel nodigt uit om nog eens na te gaan wie dat is. Mijn *Encyclopedie voor de klassieke oudheid* (uit 1963) duidt Morpheus aan als een van de drie zonen van de Slaap. Dit drietal zorgt voor vormen van mensen, dieren en onbezielde wezens in onze dromen. De elektronische encyclopedie Wikipedia schrijft: 'Morpheus kon de vorm aannemen van elk mens en verscheen in iemands dromen als de geliefde van die persoon.'

De medaille van Beni Debacker is tweezijdig. Er is geen duidelijke voorzijde of keerzijde. Beide kanten vullen elkaar aan. Laten we eerst eens kijken naar de kant met de twee gezichten. Het portret van de vrouw is positief (in reliëf) gemodelleerd. De man is negatief (verdiept) weergegeven. Onder bepaalde belichting lijkt het portret van de man weliswaar 'op te bollen', maar de figuur blijft ook dan minder geprononceerd. Anders gezegd: de man is schimmiger weergegeven dan de vrouw. Maar als hij een schim is, dan is hij eerder een gedroomde persoon dan een reële man. Anders gezegd: de mannelijke figuur op deze medaille is Morpheus in hoogst eigen persoon.

Tussen een mens en een schim kan geen echte liefdesrelatie bestaan. Er is sprake van eenzijdige illusie. Dat suggereert deze medaille ook. De afgebeelde man en vrouw hebben geen oogcontact. Zij ziet hem niet echt, want ze houdt haar ogen gesloten. Op het portret van de man staat het afgebeelde oog wel open, maar voor zover bekend kan een schim nooit iets zien. Kussen de vrouw en haar droombeeld elkaar? Hun lippen raken elkaar net niet. Beni Debacker voegde een aardig (maar absurd) detail toe: vlak boven de beide monden boetseerde hij een hartje. Alsof in een stripverhaal, met een extra icoontje, wordt aangegeven dat er sprake is van verliefdheid.

103

Draaien we de medaille om, dan is duidelijk dat alles om illusie draait. De vrouw slaapt met open geknoopte kleding (ondergoed ontbreekt), maar het is onwaarschijnlijk dat zij zojuist bezoek heeft gehad van een echte geliefde. Haar hand rust namelijk op een opengeslagen boek. Aannemelijk is om te veronderstellen dat een zojuist gelezen verhaal haar aan het dromen zette. De kunstenaar heeft aan deze kant van de medaille een hand afgebeeld. Betekent dit, dat de slapende vrouw nu wordt benaderd door een bestaande persoon? De hand is negatief gemodelleerd, net als de mannelijke figuur op de andere zijde. We mogen daarom veronderstellen dat die hand opnieuw naar Morpheus verwijst – een schim dus. Maar veronderstel nu eens, dat die hand niet aan hem toebehoort. Hoe kunnen we de afbeelding dan interpreteren? Het ligt voor de hand (!) om de hand dan als een deel van de droom te beschouwen. Abstracte ideeën krijgen in een droom gemakkelijk een aanschouwelijke vorm. Misschien droomt de vrouw, dat iemand 'haar hand vraagt'. Dan is het niet gek dat zomaar een losse hand zichtbaar wordt. In een droom kunnen beelden opeens verschijnen en weer verdwijnen. René Descartes schreef hier in 1641 al over. Volgens hem is kenmerkend voor een droom, dat we niet weten waar personen en voorwerpen vandaan komen en waar ze naar toegaan. Mensen en dingen nemen we in een droom onsamenhangend waar; ze volgen geen logische lijn. Voorzijde en keerzijde van deze medaille bestaan ook uit losse beelden. Er is echter wel een duidelijk thema: erotisch dromen over een afwezige figuur.

AANWEZIGHEIDSPENNING ALGEMENE VERGADERING

Vz. 1960 – 1963 – 1987 (langs de rand)

De afbeelding van de vier muntmeestertekens van de laatste vier muntmeesters van de Koninklijke Munt van België en de datum van hun introductie op de Belgische muntstukken nl. een lamskop en het jaartal 1960 voor de heer Gaston Lamquet, een gestileerde vogel en het jaartal 1963 voor de heer Robert Vogelee, een weegschaal en het jaartal 1987 voor de heer Romain Coenen en een ganzenveer voor de heer Serge Lesens. Dit alles binnen een parelrand.

Kz. PROMOTION MEDAILLE PROMOTIE (bovenaan langs de rand) / 26-03-2016 (onderaan langs de rand en

binnen een dubbele cirkel)

ALGEMENE / VERGADERING / - / ASSEMBLEE / GENERALE (in het veld en binnen een cirkel)

2016, Koninklijke Munt van België, 36 mm, tombak.

Ontwerp: Didier Vanoverbeek

Gravure: Luc Luycx

104

De matrijs van de voorzijde werd al in 2011 gebruikt voor een penning ter gelegenheid van de publicatie van het tienjaarlijks verslag (2000-2009) van de Koninklijke Munt. Deze penning met uiteraard een andere keerzijde, werd ingesloten in de voorpagina van het verslag.

In de loop van 2016 en 2017 wordt een uitgave gepland van alle medailles die na 1945 in de Koninklijke Munt werden geslagen. Dit zeer uitgebreide werk zal bestaan uit negen boekdelen en ongeveer 2.000 pagina's beslaan. Geïnteresseerden kunnen zich hiervoor nu al aanmelden bij luc_vandamme@outlook.com

GEZOCHT

Nadat ik vergeefs info zocht over de Nederlandse medailleur A.A.Molenaar, zowel bij de Nederlandse Munt als bij de Nederlandse Bank, zoek ik nu soelaas bij de leden van de vereniging. Molenaar was o.a. de graveur van de respectievelijk in 1959 en 1965 uitgeven betaalpenningen waarvan de waarde werd weergegeven met de indicatie "Stelo" (Esperanto voor "ster").

Ik zou hem graag eens belichten in de rubriek "Medalistoj".

Alvast bedankt voor een reactie en met vriendelijke groet,

Bert Boon

VERGILIUS IN MEDAILLES

Paul Scheltens

Hoewel Vergilius in de oudheid algemeen als de grootste Romeinse dichter beschouwd werd en ook in de Middeleeuwen alom geëerd als een soort proto-christen, dateert de oudste aan hem gewijde medaille, die ik heb teruggevonden, van circa 1800. En dan nog als onderdeel van de napoleontische propagandamachine.

Emile Gatteaux ontwierp de medaille in opdracht van Dominique-Vivant Denon (1747-1825) de directeur van de Parijse Munt onder Napoleon. De medaille herdenkt de inname van Mantua op 30 januari 1797. Vergilius wordt er bij gehaald omdat hij in die stad is geboren. In datzelfde jaar wordt door de Franse generaal Miollis een monument opgericht ter ere van de dichter op de Piazza Virgilio (foto 1)

Voorzijde:

Het imaginair portret van de jeugdige dichter met het bijschrift: Virgilius (links langs de rand /Maro. (rechts langs de rand)

Keerzijde:

De muurkroon en de zwaan met het bijschrift: CAPITULATION DE MANTOUE XXX JANVIER MDCCXCVII.(RONDOM LANGS DE RAND)

Brons, 34 mm.

Foto 1
Schaal 2:1

De volgende op mijn lijst dateert van 1822. De ontwerper is **F. Petit** (foto 2).

Voorzijde:

Een jeugdig portret met het opschrift "PRIX DE (links langs de rand) /POÉSIE LATINE. (rechts langs de rand) en onderaan de beeldenaar PETIT F. EN M DCCC XXII

Keerzijde:

De godin Athena die een lauwerkrans uitreikt aan de personificatie van de wetenschap en de letterkunde met het bijschrift AUX SCIENCES ET AUX BELLES LETTRES.

Brons - 38mm.

Nog een laatste werk uit de negentiende eeuw. Een éézijdige medaille uit 1853 door **Antoine Auguste Préault** (1809-1879) (foto 3).

Afmetingen: 860 mm x 950 mm x 230 mm, brons.

Foto 2
Schaal 2:1

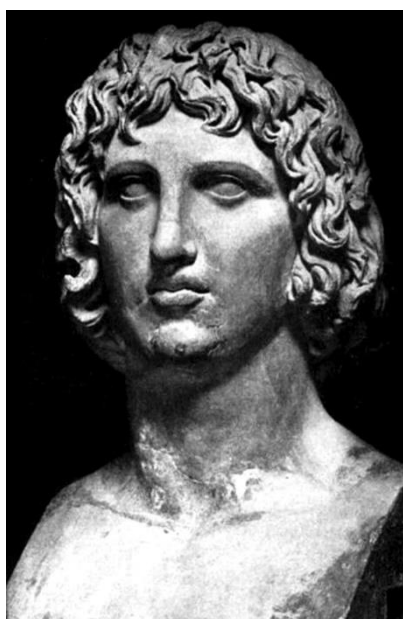
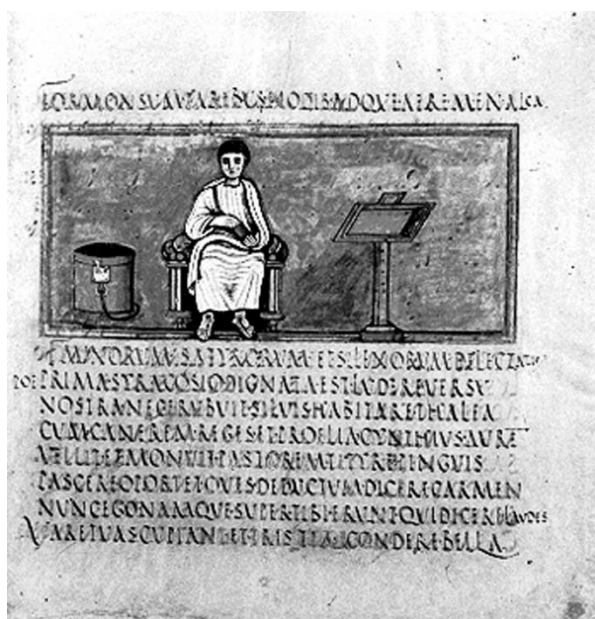

Foto 3

Laat ons voor de werken uit de twintigste eeuw thematisch te werk gaan.

Naast vele imaginaire portretten kunnen kunstenaars zich baseren op enkele overgeleverde portretten. Het bekendste is de mozaïek, afkomstig uit Hadrumetum (Tunis), waar Vergilius afgebeeld is tussen de muze van het epos Kalliopè en de muze van de tragedie, Melpomene. Zie bijvoorbeeld de medaille door Rondinelli, besproken in een eerder artikel in de Flash (zie bibliografie).

In het manuscript Codex Virgilius Romanus in de Biblioteca Apostolica Vaticana, geschreven rond 500, staat een miniatuur met een portret van Vergilius.

Verder is er een marmeren buste van een nogal geïdealiseerde jongeling, geschat op 45 voor Christus, die door de traditie beschouwd wordt als een portret van de dichter.

Hier kunnen de medailleurs mee aan de slag. Het portret van de jongeling vinden we, naast de twee Franse 19de eeuwse medailles vermeld bij het begin van dit artikel, ook terug in twee medailles voor de Provincia di Mantua (zilver 35 mm. en brons 51 mm. ontwerper R.G.), in de medaille van Celestino Giampoli (met het opschrift Pax agrestis) en van Mario Vallucci (1981 – 30 mm. - Comune di Virgilio Andes)

De keerzijdes van de medailles brengen dan taferelen uit de werken van Vergilius: de Aeneïs, de Bucolica en de Georgica. De Aeneïs verhaalt de reizen en vooral de wapenfeiten van Aeneas die zullen uitmonden in de stichting van de stad Rome.

Bekend is de voorstelling van Aeneas die met zijn vader Anchises op zijn rug en zijn zoontje Iulus aan zijn hand het brandende Troje ontvlucht. Dit tafereel is ook terug te vinden op medailles voor instellingen die onderlinge steun en bijstand aan ouderen en jongeren promoten. Zoals de hierbij afgebeelde penning voor de Opera Nazionale Pensionati d'Italia en een Belgische medaille door Paul De Greef (66 mm.) met op de keerzijde SOCIÉTÉ ROYALE DE SECOURS MUTUELS LES AMIS RÉUNIS DE ST. GILLES BRUXELLES 1864 – 1939.

Een mooie medaille uit 1981 door **Marcello Tommasi** herdenkt 2000-jaar overlijden met een sterk portret en op de keerzijde hetzelfde tafereel van de vlucht uit Troje.

Teksten: CALABRI RAPUER (= gebracht naar Calabrië, tussen het geboren worden in Mantua en het begraven te worden in Napels) – Bimillenario Virgiliano (60mm).

De wapenfeiten van de Trojanen in Italië, verhaald in de Aeneïs, waren dan weer populair bij de Italiaanse fascist, die er een voorafbeelding van de Italiaanse militaire heerschappij in zagen. Een voorbeeld is de medaille uit 1927 uitgegeven door S. Johnson ter herdenking van het hierboven vermelde monument uit 1797, met op keerzijde het opschrift: A VIRGILIO LA PATRIA – MANTOVA 21 APRILE 1927 – IV°.E.F. (voor vierde jaar van de Era Fascista) met een fascies-bundel het Romeinse symbool dat door de fascist werd geadopteerd (brons – 30 mm.).

Het portret op de voorzijde vinden we mits toevoeging van «Mantua me genuit» nog met wisselende keerzijdes terug voor instellingen uit Mantua, zoals de Banca Agricola Mantovana (zilver – 60 mm.) en met een afbeelding van het Virgilio-plein (zilver met draagoog - 42 mm.).

In 1930 (of jaar VIII van de fascistische jaarrekening) ontwierp **Giuseppe Romagnoli** (1872-1966) een penning voor de 2000ste verjaardag van het overlijden van de dichter.

Op de voorzijde wordt de tronende Vergilius door een zwevende vrouwengestalte met een lauwerkrans gekroond en met achter hem de stad Rome met lans en schild en twee kinderen.

Op de keerzijde zien we Aeneas met Anchises voor een groep Romeinse soldaten. (50 mm. - brons en ook een uitvoering in goud).

De tekst op de voorzijde luidt: *SALVE MAGNA PARENS FRUGUM SATURNIA TELLUS MAGNA VIRUM* (Heil, land van Saturnus, grote Moeder van de oogsten, grote Moeder van de mensen) uit de Georgica. Op de keerzijde staat *TU REGERE IMPERIO POPULOS ROMANE MEMENTO* (Jij, Romein, onthoud volkeren te overheersen met je macht) uit de Aeneïas. Verder *VOTA BIS MILLESIMA FELICITER – MCMXXX – A – VIII* en op de afsnede de namen van koning Victorio Emanuel III en de Duce Mussolini.

Naast eerder militaristische beelden uit de Aeneïs ter illustratie van het nationale streven van het fascistisch bewind, worden andere geliefde thema's ontleend aan de Bucolica en de Georgica: fluit spelende herders, ploegende landbouwers en snoeiende druiventelers.

Een mooi voorbeeld is de medaille gemaakt door **Luigi Rodella** in 1981 voor de Bimillenario (in brons en zilver – 55 mm.) met op de voorzijde het portret van de dichter en op de keerzijde een slapende herder en enkele runderen met de tekst *FORTUNATE SENEX HIC INTER FLUMINA NOTA ET FONTES*.

Dit is een citaat uit de eerste ecloge van de Bucolica vers 51 en 52. De herder Meliboeus spreekt tot zijn vriend Tityrus en zegt: Gelukkige grijsaard, hier tussen de vertrouwde rivieren en de heilige bronnen, zal je schaduwrijke koelte zoeken. Het verhaal speelt in een politieke context: Tityrus heeft na een verzoek aan keizer Augustus zijn geconfisqueerde goederen terug gekregen en Vergilius bezingt de zegeningen van het landleven waarvan hij nu ten volle zal kunnen genieten dank zij de goedwillendheid van de keizer (een beetje propaganda is in de tijd van Augustus nooit veraf).

Nog een mooi agrarisch tafereel vinden we op de penning van 84 mm. van **Aleth Guzman** (1904-1978) met de tekst uit de Bucolica (ecloge 2 vers 70) SEMIPUTATA TIBI FRONDOSA VITIS IN ULMO EST. of "Nog maar half gesnoeid is de wijnstok in de loofrijke olmen".

De herder Corydon is verliefd op de mooie Alexis die van zijn liefde niet wil weten. Hij klaagt de hele dag en veronachtzaamt zijn werk. Zijn wijnstokken zijn 's avonds nog maar half gesnoeid. De wijnstokken groeien op olmen. Het loofrijke wijst er op dat het loof niet werd uitgedund en dat het seizoen al ver gevorderd is, dus hoog tijd voor Corydon om zich te herpakken.

Volledigheidshalve vermelden we nog enkele andere medailles:

z.d. – Léon Jean-Baptiste Alexandre Blanchot (1868-1947) 52 mm. - voorzijde: een vrouw en een naakte jongen brengen bloemen; keerzijde: beeld van Pan omringd door bloemen en tuingereedschap met een geknielde vrouw op de achtergrond en de tekst FORTUNATUS ET ILLE DEOS QUI NOVIT AGRICOLAS (citaat uit Georgica II, 494: Gelukkig degene die de goden van het veld kent)

1927 – uitgegeven door S. Johnson, met het bijschrift «Mantua me genuit» (Mantua heeft me voortgebracht).

1930 – Tom H. Jones (ontwerper van het graf van de onbekende soldaat in Washington) Bimillennium Vergilian Medal – 50 mm.

z.d. – Lambertus Zijl (1866-1947) met tekst SIC VOS NON VOBIS - DUCITE ARATRA BOVES (Zo trekken jullie ossen niet voor jezelf de ploeg)

z.d. – Augusto Neri (R.Istituto Superiore Agrario di Pisa)

1971 – Henri Patey (Le Laboureur de Virgile – 1881 – 69 mm. - in de reeks Grands Prix de Rome van de Monnaie de Paris)

1981 – Luigi Teruggi (1934 naar ontwerp van Campagnari) - 55 mm. (met op de keerzijde de tekst: AGRICOLA INCURVO TERRAM DEMOVIT ARATRO. Georgiche Libro II, c. 513, of «De boer doorklieft de aarde met zijn gekromde ploeg»)

1981 – Bimillenario Virgiliano – Mantua me genuit - Accademia Internazionale di Lettere, Scienze, Arti Virgilio-Mantegna – Mantova (Italia) - 59 mm.

1981 – José Aurélio (Lissabon) – brons – 80mm – Ad Publii Vergilii Maronis diem exitalem bis millesimum celebrandum – Olisipone MCMLXXXI (Olisipo of Olisippo is de antieke naam voor Lissabon)

1983 – René Vautier - 68 mm – voorzijde: frontaal portret van de dichter Virgile LXX – XIX av JC ; keerzijde: fluit spelende herder met neerhofdieren en bijenkorven.

Ik kan niet nalaten een korte apocriefe anekdote te vertellen i.v.m. de tekst “Sic vos non vobis”.

Vergilius had een lofdicht op keizer Augustus geschreven op de muur van de villa van zijn beschermer Maecenas. De dichter Bathyllus beweerde dat dit zijn werk was. Toen Vergilius dit hoorde nam hij een stuk krijt en schreef op de muur onder het lofdicht de volgende onafgewerkte verzen:

Hos ego versiculos feci, tulit alter honores;

Sic vos non vobis — / Sic vos non vobis — / Sic vos non vobis — / Sic vos non vobis —

„Ik heb deze verzen geschreven, maar een ander gaat met de eer lopen“, en dan vier maal „Zo niet voor jezelf “. Keizer Augustus vroeg aan Bathyllus om de verzen te vervolledigen, maar die was er niet toe in staat. Vergilius stelde voor dit zelf te doen en vulde ze als volgt aan:

Zo niet voor jezelf trekken jullie ossen de ploeg;

Zo niet voor jezelf maken jullie bijen de honing;

Zo niet voor jezelf dragen jullie schapen de wol;

Zo niet voor jezelf bouwen jullie vogels nesten.

Het type anekdote dat rond een groot dichter wordt verzonnen.

Tot slot nog vermelden dat ook op de keerzijde van de medaille uitgereikt aan de Nobelprijswinnaars voor natuur- en scheikunde, fysiologie of geneeskunde, en literatuur een citaat prijkt uit de Aëneis (zang 6 vers 663) “Inventas vitam juvat excoluisse per artes” los vertaald als “zij die het leven op aarde hebben verrijkt door kunstige vindingen”. Afgebeeld is een jongeling die, onder een laurierboom zittend, noteert wat de Muze hem dicteert. De medaille werd ontworpen door Erik Lindberg.

Op munten vinden we portretten van Vergilius o.a. op een Italiaans 500 lire-stuk uit 1981 (29 mm.) en op een Tunesisch 1 Dinar-stuk uit 1969.

Voor de volledigheid nog even de medailles vermelden die ik in twee vorige artikelen heb besproken:

– CURIEN Christophe (Hommage à Virgile – 1982 – 90 mm.)

– RONDINELLI Roberto (Associazione Italiana della Medaglia - 1981 – 68 mm.)

– SAULNIER-GIDE Suzanne (Hommage pour le 2° millénaire de sa mort – 1981 - 81mm.)

Bibliografie:

Hommage à Virgile (gepubliceerd in Flash Medailles – jaargang 11 - nummer 1)

Nog twee medailles gewijd aan Vergilius. (gepubliceerd in Flash Medailles – jaargang 13 - nummer 2)

VERGILIUS Publius – Maro : Aeneis. / Bucolica. / Georgica.

P.Vergili Maronis Opera. (edited by R. Mynors) Oxford University Press – 1985

en in diverse vertalingen: Rutgers van der Loeff en C. Van Zuylichem

BELLESORT André: Virgile. Son oeuvre et son temps. (Paris – Perrin et Cie – 1920)

UNE MÉDAILLE DE JEAN DUVIVIER, AU REVERS DU PORTRAIT DE NICOLAS DE LAUNAY 1719 -

Didier JACQUEMIN

Avers : Nicolas de Launay, Directeur général de la Monnaie et des Médailles

N. DE LAUNAY. REG. A SEC. MON. NUM. ET VAS. REG. FABR. PRAEF.

Revers : **PRAEEST ET PERFICIT. / M·DCC·XIX· (1719)**

Minerve assise sur un nuage, surmontant des génies travaillant autour d'un balancier.

Bronze, 40 mm.

112

Cette médaille au buste vu de face (rare pour l'époque) est signée d'un certain PINON, et représente Nicolas de Launay. J'ai eu quelques difficultés à retrouver des éléments concernant le graveur du buste, (Jacques PINON, Paris 1673 - Amsterdam 1733), mais concernant Nicolas Delaunay (ou de Launay), j'ai retrouvé quelques renseignements intéressants :

Nicolas Delaunay (1646-1727), figure parmi les plus fameux orfèvres du règne de Louis XIV. Suite à la fonte de l'orfèvrerie royale, son œuvre n'est plus qu'un brillant souvenir.

Reçu maître orfèvre en 1672, il fut un des principaux fournisseurs de la couronne. Il participa notamment à la fabrication de la vaisselle d'or et du mobilier d'argent, commandés par Louis XIV. Nommé le 22 novembre 1696, directeur de la Monnaie et des Médailles, il ajouta à cette fonction, une charge anoblissante de secrétaire du roi.

On ne connaît que deux médailles à son effigie, réalisées à la fin de sa vie. La première, datée de 1715, est anonyme. La seconde de 1719 est celle que je vous présente dans cet article. Le musée Carnavalet conserve un exemplaire de chacune de ces médailles.

Quant à Jean DUVIVIER, graveur du revers, à propos duquel j'avais déjà rédigé plusieurs articles, étant né à Liège en 1689 et nommé graveur du roi à Paris en 1719, on peut estimer que cette médaille est une des premières de la longue série de 400 œuvres qui lui sont attribuées. Cela rend cet exemplaire d'autant plus intéressant pour les liégeois que nous sommes.

Signature de PINON sous le buste.

Signature de DUVIVIER sous la plinthe (DU VIVIER F.).

EEN PRIJSPENNING VAN DE ACADÉMIE DE BRUXELLES AAN D. PLETINCKX

Ernst Wilschut & Eric Dufosse

Inleiding

In een eerder artikel in het tijdschrift van de MEDEC werd een prijspenning van de Brusselse *Académie royale des Beaux-Arts* beschreven die ten tijde van Koning Willem I was toegekend. Het toekennen van dergelijke prijspenningen vond al in de Oostenrijkse tijd plaats. Ondanks de grote veranderingen die de komst van de Franse revolutionairen met zich meebracht, zijn er ook in de Franse tijd op heel beperkte schaal prijspenningen toegekend. Dit artikel beschrijft een van deze zeer zeldzame prijspenningen.

De eerste prijspenningen van de academie

In 1768 werd door Karel van Lotharingen een prijspenning ingesteld aan de academie. Er zouden jaarlijks vier prijspenningen worden toegekend, te weten voor de tekenkunst, de beeldhouwkunst, de schilderkunst en tenslotte de architectuur.

De prijspenning was van Jacques Roettiers en toont aan de voorzijde de gouverneur Karel van Lotharingen, naar rechts gewend en gekleed in een harnas. Om de rand van de penning staat de tekst: 'CAR.ALEX.LOTH.ET BAR. DUX ACAD. REG. BRUXELL. PROT.'

Op de keerzijde staan drie putti die druk bezig zijn drie kunstvormen van de academie uit te voeren, te weten de schilderkunst, de tekenkunst en de beeldhouwkunst. Om de rand van de penning staat de tekst: 'ARTIS DELINEAT. PREMIUM.'

Aan de onderrand is een afsnede met daaronder de tekst: 'BRUXELLIS MDCCLXVIII R'. Deze penningen komen in ieder geval in zilver en in brons voor. In 1778 kreeg Theodoor Van Berckel de opdracht een algemene prijspenning voor de Koninklijke academiën te ontwerpen die hierna is afgebeeld.

114

Algemene prijspenning van de Koninklijke Academiën, ingesteld in 1778 en ontworpen door Van Berckel (bron: Teylers Museum Numismatisch Kabinet, objectnummer TMNK 02235a)

De prijspenning toont de beeltenis van Karel van Lotharingen gekleed in harnas. Om de rand van de prijspenning staat de tekst 'CAROL. ALEX. LOTH. ET BAR. DUX.' De keerzijde is vergelijkbaar met de prijspenning van Roettiers maar met vier in plaats van drie putti. Het vierde knaapje staat symbool voor de architectuur, de kunstrichting die later aan de academie werd toegevoegd. De prijspenning is aan de bovenkant voorzien van een sierlijk bewerkt oog. Deze penningen werden gedragen aan een zilveren ketting. Van deze prijsmedaille bestaan er ook (zeer zeldzame) uitvoeringen in verguld zilver.

Dat deze prijspenningen genoten van een groot prestige blijkt uit het feit dat zij, bijvoorbeeld te leper in 1780, uitgereikt werden in tegenwoordigheid van de Burgemeester en de hoogwaardigheidsbekleders van de stad. Daarna werden de Laureaten in stoet in open koetsen naar hun woonst gevoerd, vergezeld van van de notabelen, voorafgegaan door twee trompetblazers en een keteltrommelslager. Deze praktijk zal in meer steden in zwang geweest zijn.

De prijspenningen in de Franse tijd

Hoewel de academie na de komst van de Fransen een wat slapend bestaan leidde zijn er in deze tijd wel degelijk prijspenningen toegekend, al is het een zeer beperkt aantal geweest. De in deze tijd toegekende prijspenning is van de weinig bekende Franse graveur C.F. Trébuchet (1751-1817). Hij vestigde zich rond 1795 in Brussel en heeft in 1796 de prijspenning van de academie ontworpen. In 1796, 1797, 1801 en 1804 werd telkens één stuk besteld door de stadsadministratie om te schenken aan de laureaten van de academie. Trébuchet werd door Koning Willem I op 25 juni 1815 benoemd tot zijn hofgraveur maar heeft deze functie maar kort uit kunnen oefenen aangezien hij op 17 juli 1817 in Brussel kwam te overlijden.

De prijspenning heeft een diameter van 53,5 mm en is voorzien van een draagoog. De penning is in zilver gegoten, met de burijs afgewerkt en vervolgens vuurverguld.

Aan de voorzijde staat een allegorische voorstelling van de Franse republiek welke de kunsten kroont. Om de rand staat de tekst: 'ADMINISTRAT. MUNICIPALE DU CANTON DE BRUX.' Aan de onderrand is een afsnede waaronder de tekst: 'DEPARTEMENT / DE LA DYLE.'

De keerzijde is duidelijk geïnspireerd op de eerdere penningen van Roettiers en toont drie putti bedrijvig met de teken-, schilder- en beeldhouwkunst. Om de rand staat de tekst: 'LA LIBERTE LES ENCOURAGE ET LES RECOMPENSE.' Onder de afsnede staat de tekst: '10 GERML AN.4 / DE LA R^E F^{CE}'

Vergulde prijspenning van de academie toegekend aan Daniel Pletinckx (bron: particuliere collectie)

In de collectie van de Koninklijke Bibliotheek in Brussel bevinden zich twee koperen proefslagen van de penning (inventarisnummers K240/08 en K240/10) met een iets afwijkend ontwerp. Zo ontbreken de teksten onder de afsnede en zijn bij een van deze exemplaren (inventarisnummer K240/08) op de keerzijde niet drie, maar zeven putti afgebeeld.

Het in dit artikel afgebeelde exemplaar is op 30 maart 1796 toegekend aan de Brusselse beeldhouwer Daniel Pletinckx, zoals blijkt uit de randinscriptie:

‘D’APRES NATURE LE 30 MARS 1796 C.F. TRÉBUCHET. F. DANIEL PLETINCKX PREMIER’.

Daniel Pletinckx (1774-1819)

Daniel Pletinckx werd op 13 maart 1774 in Brussel geboren als zoon van Jean- Baptiste Pletinckx en Catherine Pepermans. Hij volgde een opleiding tot beeldhouwer als leerling van G. Godecharle (1751-1835), docent aan de *Académie de Bruxelles* en later hofbeeldhouwer van Koning Willem I. Enige dagen na zijn 25-ste verjaardag, op 20 maart 1799, trad hij in het huwelijk met Jeanne Millot.

Pletinckx was een van de eerste leden van de in 1803 opgerichte *Société de peinture, sculpture et architecture de Bruxelles* en was daarnaast lid van de in 1808 in Gent opgerichte *Société des Beaux-Arts et de Littérature*.

Dat Daniel Pletinckx een verdienstelijk beeldhouwer was blijkt wel uit de prestigieuze prijzen die hij met zijn werk wist te behalen:

- De belangrijkste ontving hij in 1808 tijdens de *Salon de Gand* georganiseerd door de *Académie de Peinture, Sculpture et Architecture de Gand* waar hem de eerste prijs voor de beeldhouwkunst werd toegekend voor een borstbeeld van François Duquesnoy (1597-1643). Hij ontving hiervoor een zilveren medaille van de academie.
- In 1811 nam hij met zijn werk *Statue de l’Amitié* deel aan de eerste *Salon de Bruxelles* die was georganiseerd door de net opgerichte *Société pour l’Encouragement des Beaux-Arts de Bruxelles*.
- Het jaar daarop, in 1812 was hij aanwezig op de *Salon de Gand* met onder meer een beeld van Minerva dat door de gravin Vilain XIII (1780-1853) werd aangekocht voor haar kasteel te Wetteren. Hij ontving als aanmoedigingsprijs een médaille d’honneur van de *Société des Beaux-Arts de Gand*.
- Hij ontving tijdens een concours in Brussel in 1813 een aanmoedigingsprijs voor zijn werk *Hercule et Omphale*.
- Hij nam in 1816 deel aan een tentoonstelling in Brussel met onder meer het beeld *St.Michel terrassant le démon*.

116

Slot

Aan zijn veelbelovende artistieke carrière kwam echter al vroeg een eind aangezien hij op 23 augustus 1819 op slechts 45-jarige leeftijd aan de *rue d’Anderlecht* in Brussel kwam te overlijden. Gelukkig is de medaille als blijvende herinnering bewaard gebleven.

Bronnen

- Almanach du département de l’Escaut pour l’an 1810 présenté à Monsieur le Baron d’Houdetot, auditeur au Conseil d’Etat, Préfet de ce Département, A. B. Stéven, Gand 1810 (p.195).
- Annales de la société royale des beaux-arts et de littérature de Gand, tome premier, 1844-1845, Busscher, Gand 1845.
- Archives de la ville de Bruxelles, actes de décès, acte 1761 (1819).
- Burgerlijke stand, huwelijksakten Vlaams-Brabant en Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Akte 287 (1799).
- H. BUSSERS: Een moeizame en stroeve start (1711-1835), in Académie Royale des Beaux-Arts de Bruxelles 275 ans d’enseignement, exposition placée sous le Haut Patronage de Leurs Majestés le Roi et la Reine, Snoeck-Ducaju & Zoon, Gent 1987 (p.266).
- De Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België, twee eeuwen geschiedenis, Volume 1, Lannoo 2003 (p.156).
- Essai sur le salon de Bruxelles en 1811, A.J.D. de Braeckenier, Bruxelles 1812 (p.3).

- Explication des ouvrages de peinture, sculpture, architecture, gravure et dessin, exécutés des artistes vivans, exposés au musée de Bruxelles le 1 Mai 1815, Adolphe Stapleux, Bruxelles 1815 (p.23).
- L. FORRER: Biographical dictionary of medallists, coin-, gem-, and seal-engravers, mint-masters, &c, ancient and modern, with references to their works B.C. 500-A.D. 1900, Volume VI, Spink & Son Ltd, London 1916 (p.130).
- E.L.J.G. MARCHAL: La sculpture et les chefs-d'oeuvre de l'orfèvrerie belges, F. Hayez 1895 (p.620, 695).
- Notice des ouvrages de peinture, sculpture, architecture, gravure et dessin, exécutés des artistes vivans, exposés au musée de Bruxelles, l'imprimerie de P.J. De Mat, Bruxelles 1816 (p.21).
- Programme des prix proposés par l'académie de dessin, peinture, sculpture et architecture de la ville de Gand pour le concours de MDCCCXII, précédé d'une notice sur les artistes couronnés dans le concours de 1810, Gand 1812 (p.23).
- Tableaux, miniatures, dessins, gravures, modèles de sculpture, plans d'architecture, etc. exposés par d'artistes vivans au salon d'exposition, ouvert le 25 Juillet 1808, dans deux salles de la maison de ville de Gand, avec l'agrément de Mr le Prefet du Département de l'Escaut et de Mr le Maire de Gand, par la Direction de l'Académie de Peinture, Sculpture et Architecture, établie dans la même Ville, l'Imprimerie de P. F. de Goesin-Verhaeghes rue Haute- porte, N.° 229, Gand 1808 (p.4, 12, 53).
- F. VAN NOTEN: De 18de eeuw in het paleis van Karel van Lotharingen, verzamelingen van de Koninklijke bibliotheek van België en van de Koninklijke musea voor kunst en geschiedenis, Brepols Publishers NV, Turnhout 2000.

RÉSUMÉ EN FRANÇAIS

Les premières médailles de l'académie

C'était Charles de Lorraine qui a introduit les médailles de l'académie de Bruxelles en 1768. Chaque année l'académie allait distribuer quatre médailles pour le dessin, la peinture, la sculpture et l'architecture. La médaille de l'académie était faite par Jacques Roettiers et porte à l'avvers le buste de Charles de Lorraine à gauche avec le texte : 'CAR.ALEX.LOTH.ET BAR. DUX ACAD. REG. BRUXELL. PROT.'

Au revers de la médaille on trouve trois putti représentant les principaux arts de l'académie : le dessin, la peinture et la sculpture avec le texte : 'ARTIS DELINEAT. PREMIUM' et 'BRUXELLIS MDCCLXVIII R'. On connaît de ces médailles des exemplaires en argent et en bronze.

En 1778 le graveur Theodoor Van Berckel a fait une nouvelle médaille qui était introduite dans toutes les académies pour récompenser les lauréats. Cette médaille porte à l'avvers la tête du gouverneur Charles de Lorraine avec le texte : 'CAROL. ALEX. LOTH. ET BAR. DUX.' Le dessin du revers de la médaille est comme la médaille de Roettiers mais avec quatre putti au lieu de trois. Le quatrième symbolise l'architecture. La médaille a une bélière.

Cette médaille se portait à une chaîne en argent. Il existe aussi des (très rares) exemplaires en vermeil.

On voit que ces médailles jouissaient d'un grand prestige ressort du fait qu'elles ont été remises - par exemple à Ypres en 1780 - en présence du maire et des dignitaires de la ville, après quoi les lauréats ont été conduits à leur demeure en carrosses ouverts, accompagnés des notables précédés par deux trompettistes et d'un tambour.

Cet usage s'était probablement établi dans plusieurs villes académiques.

L'époque française

Pendant les années françaises, malgré que l'académie se fût un peu endormie, les médailles de récompense étaient encore distribuées. Ces médailles sont très rares parce que les nombres de récompenses étaient très limités.

Les médailles de cette époque sont du graveur français C.F. Trébuchet (1751-1817), un graveur peu connu. Il était venu à Bruxelles en 1794 ou en 1795 et a fait la médaille de l'académie en 1796.

Dans les années 1796, 1797, 1801 et 1804, chaque fois une médaille était commandée par l'administration de la ville de Bruxelles pour être distribuer aux lauréats de l'académie. Trébuchet était nommé graveur du roi Guillaume I le 25 Juin 1815 mais il ne l'est pas resté très longtemps étant donné qu'il est mort le 17 Juillet 1817 à Bruxelles.

La médaille de Trébuchet as un diamètre de 53,5 mm et elle est munie d'une bélière. La médaille est fondue en argent, puis dorée. À l'avvers se trouve la république qui couronne les œuvres d'arts, avec le texte : 'ADMINISTRAT. MUNICIPALE DU CANTON DE BRUX.' Et: 'DEPARTEMENT DE LA DYLE'.

Le revers est inspiré par le dessin de Roettier, à savoir trois putti occupés au dessin, à la peinture et à la sculpture avec le texte : 'LA LIBERTE LES ENCOURAGE ET LES RECOMPENSE' et '10 GERM I AN.4 DE LA RE Fce'.

De la médaille de Trébuchet il existe aussi deux exemplaires d'essai en cuivre dans la collection de la Bibliothèque Nationale à Bruxelles (numéro inventaire K240/08 et K240/10). La médaille illustrée dans cet article a était décernée le 30 Mars 1796 au sculpteur Daniel Pletinckx, comme l'indique le texte sur la tranche: 'D'APRES NATURE LE 30 MARS 1796 C.F. TRÉBUCHET. F. DANIEL PLETINCKX PREMIER'.

Daniel Pletinckx (1774-1819)

Daniel Pletinckx était né le 13 Mars 1774 à Bruxelles, fils de Jean-Baptiste Pletinckx et Catherine Pepermans. Il était étudiant de sculpture à l'académie de Bruxelles. Son professeur G. Godecharle (1751-1835) était sculpteur du Roi Guillaume I. Le 20 Mars 1799, quelques jours après son 25ème anniversaire, Pletinckx se mariait avec Jeanne Millot.

Pletinckx était parmi les premiers membres de la Société de peinture, sculpture et architecture de Bruxelles, fondée en 1803. Il était aussi membre de la Société des Beaux-Arts et de Littérature, fondée en 1808 à Gand.

Les récompenses prestigieuses que Pletinckx a reçues pendant sa carrière forment les preuves de sa compétence.

- Le plus importante était le premier prix de la sculpture qu'il a reçu pour son buste de François Duquesnoy (1597-1643) par l'Académie de Peinture, Sculpture et Architecture de Gand dans le Salon de Gand de 1808. L'académie lui à décernée une médaille d'argent.
- Il participait au premier Salon de Bruxelles en 1811 organisé par la Société pour l'Encouragement des Beaux- arts de Bruxelles avec sa Statue de l'Amitié.
- L'année prochaine, 1812, Pletinckx participait au Salon de Gand avec sa sculpture de Minerve qui fut achetée par la comtesse Vilain XIII (1780-1853) pour son château à Wetteren. Pletinckx était récompense avec une médaille d'honneur de la Société des Beaux-arts de Gand comme accessit.
- Il a été encouragé par un accessit au concours de Bruxelles de 1813 pour la sculpture Hercule et Omphale.
- Il participait en 1816 à un autre salon à Bruxelles avec sa sculpture St. Michel terrassant le démon.

Fin

Malheureusement sa carrière se terminait prématuré suit à sa mort le 23 Aout 1819 a l'âge de 45 ans à la rue d'Anderlecht à Bruxelles. Heureusement la médaille de l'académie a était conservée.

Dir artikel verscheen reeds eerder in het tijdschrift van MEDEC, Belgische geschiedkundige kring van ereteken- en medailleverzamelaars, juni 2015, 2015-3 – Nr. 131.

HUWELIJKSPENNING VAN LEOPOLD I EN ELEONORE

Paul Oostervink

Leopold I (*Leopold Ignatius Joseph Balthasar Felician* - Wenen, 9 juni 1640 – Wenen, 5 mei 1705) was keizer van het Heilige Roomse Rijk van 1658 tot 1705. Leopold trouwde voor de derde keer in 1676 met Eleonore Magdalena Therese van Palts-Neuberg (Düsseldorf, 6 januari 1655 – Wenen, 19 januari 1720), dochter van keurvorst Filips Willem van de Palts.

Omdat zijn eerste twee huwelijken (In 1666 met Margaretha Theresia van Spanje (1651-1673), dochter van koning Filips IV van Spanje en in 1673 met aartshertogin Claudia Felicitas van Oostenrijk, kleindochter in vrouwelijke lijn van Cosimo II de' Medici en in mannelijke lijn van Leopold V van Habsburg) hem geen troonopvolger opgeleverd hadden, was de druk op zijn nieuwe vrouw erg hoog. Eleonore wist haar echtgenoot uiteindelijk tien kinderen te schenken, waaronder twee overlevende zoons die beiden keizer van het Heilige Roomse Rijk zouden worden, Jozef (1678-1711) en Karel VI (1685-1740).

Ter gelegenheid van het huwelijk in 1676 tussen Leopold I en Eleonore vervaardigde Johann Permann een huwelijkspenning. Het gestaffelde borstbeeld is in 1677 gebruikt voor de beeldzijde van het Alchemisten Medaillon¹.

Keizer Leopold I en Eleonore

Zilveren penning: 67,5 mm en 78,46 gram

KHM-Museumverband

Kunsthistorisches Museum Wien Münzkabinett: Inv.-Nr. MK_1015bb

Omschrift voorzijde: LEOPOLDVS. I. ET. ELEONORA. AVGVS. TI. NEOSPONS. I. (*Leopold I en Eleonora, de doorluchtige nieuw getrouwde keizers*)

¹ DE BEELDENAAR, Maart/April 2014, 38^e jaargang nr.2, p61-70.

Omschrift keerzijde: VIRTUTE ATQVE MALESTATE CONSILIO ET IN DVSTRALIA (Vastberaden, waardig, weloverwogen en toegewijd)

De voorzijde

Augusti

Augustus (Verhevene) was sedert 27 v. Chr. de bijnaam van Octavianus, de eerste keizer van het Romeinse rijk, en na hem van alle Romeinse keizers. Je zou kunnen zeggen: het was een titel, een aanspreektitel, zoiets als “zijne doorluchtigheid”, of “zijne doorluchtigheid de keizer”, want het ging dan altijd om een keizer. Leopoldus Augustus betekent dan: zijne doorluchtigheid keizer Leopold.

Leopold was, toen hij trouwde in 1676, al sinds 1658 keizer van het Heilige Roomse Rijk. Dit Rijk was geen staat in de moderne betekenis, maar een politiek verband (gevormd in de 9^e – 10^e eeuw) van Centraal-Europese staten, dat zich als opvolger beschouwde van het Romeinse rijk, en waarvan de vele Duitse staatjes de kern vormden. Het keizerschap was niet erfelijk, het werd door de staatshoofden (keurvorsten) toegekend aan een van de meest invloedrijke machthebbers in Europa (ook graaf Willem II van Holland is het ooit geweest), die daardoor beschouwd werd als erfgenaam en behoeder van de waarden van het Romeinse Rijk. Vandaar is het te verklaren dat Leopold zich tooit met de titel Augustus van de Romeinse keizers.

Bij de Romeinen werd de vrouwelijke vorm, Augusta, gebruikt als eretitel voor de echtgenote (de keizerin) maar ook voor de moeder, zus, of dochter van de keizer. We zien op de penning echter staan: Augusti. Dit is een meervoudsvorm, dus dit slaat op Leopold en Eleonore samen. Weliswaar duidt de uitgang -i op een mannelijk meervoud, maar zo is de regel: als het gaat over meer dan één persoon, waaronder een man, dan krijgt het bijvoeglijk naamwoord de uitgang zoals hoort bij een mannelijk meervoud. Bijvoorbeeld: goede ouders is “parentes boni”.

Neosponsi

Dit kan betekenen: pas getrouwd (bijvoeglijk naamwoord), of ook (als zelfstandig naamwoord): de nieuw gehuwden. Ik vind het een zeer merkwaardige vorm: **sponsus** is Latijn en betekent: getrouwd (bijvoeglijk naamwoord), of ook: (de) bruidegom (zelfstandig naamwoord), maar **neo-** is geen Latijn, het betekent nieuw, maar het is Grieks! Maar in de Latijnse spreektaal, dus ten tijde van het Romeinse rijk, het rijk waar het Heilige Roomse Rijk zich de erfgenaam van voelt, zal het woord “neosponsus” vermoedelijk nooit bestaan hebben! Maar goed, het staat nu eenmaal zo op de penning. Wij zullen er verder geen commentaar op hebben, we hebben ons alleen een idee willen vormen van wat daarmee bedoeld was.

Het omschrift *Leopoldus I et Eleonora Augusti Neosponsi* zou je dus kunnen vertalen met:

Leopold I en Eleonore, de doorluchtige nieuwgetrouwden of

Leopold I en Eleonore, de doorluchtige nieuwgetrouwde keizers.

Dit laatste klinkt wel wat merkwaardig, om een keizer en een keizerin samen “keizers” te noemen. Echter, wij kennen een vergelijkbare benaming, namelijk: “de katholieke koningen”, waarmee men eveneens doelt op een echtpaar: koning en koningin, en wel één specifiek echtpaar in Spanje, rond 1500².

In navolging van deze omschrijving zouden we dus als vertaling kunnen voorstellen: De pasgetrouwde keizer Leopold I en keizerin Eleonore of het pasgetrouwde keizerlijk paar Leopold I en Eleonore.

De keerzijde

De keerzijde noemt enkele prijzenswaardige eigenschappen die het keizerlijk paar bezit, of geacht wordt te bezitten. Deze woorden staan in de 5^e naamval, dat is in het algemeen de vorm van “met...” of “door...”. Iets ruimer kun je ook denken aan “met gebruikmaking van...”. Het keizerlijk paar wordt dus toegedicht begiftigd te zijn **met** deze fraaie eigenschappen en deugden; of dat zij **door** deze fraaie deugden het keizerschap waardig zijn. Hoe dan ook, de penning wuift het keizerpaar hulde toe door het benoemen van deze deugden, dankzij welke men verwacht (bedenk dat men Leopold al 18 jaar als keizer had meegemaakt) dat met dit echtpaar op de keizertroon land en volk zullen welvaren.

Opmerking: In Latijnse opschriften kan, zoals in de Romeinse tijd vaak voorkwam, de schrijfwijze V zowel gebruikt worden voor de klank V als voor de klank U. Zo is bijvoorbeeld virtute geschreven als VIRTUTE. Dit is juist bij de getalcodering van belang, want V is een Romeins cijfer.

121

De vertaling is als volgt:

Virtute (5^e nmv van **virtus**): met vastberadenheid, dapperheid, (en meer algemeen: deugdzaamheid)

Maiestate (5^e nmv van **maiestas**): met verhevenheid, hoogheid, waardigheid, of gewoon: met majesteit (de laatste -e staat niet op de penning, was geen plaats meer voor!)

Consilio (5^e nmv van **consilium**): met beraad, beleid. Je kunt ook zeggen: weloverwogen (Et: en)

Industria (5^e naamval is hier identiek aan de 1^e): met ijver, werkzaamheid. “Met ijver” kun je ook weergeven als “toegewijd”.

Alles tezamen zou je dit omschrift kunnen vertalen als:

vastberaden, waardig, weloverwogen en toegewijd. (in het Latijn klinkt het allemaal nog meer lovend dan in het Nederlands!)

De Romeinse cijfers:

de waarde per letter:

I = 1, II = 2, III = 3, etc.: verticale streepjes, zoals wij doen bij het turven;

² http://nl.wikipedia.org/wiki/De_Katholieke_Koningen:

De Katholieke Koningen is de benaming die in de Nederlandstalige literatuur vaak wordt gebruikt voor het echtpaar Ferdinand II van Aragon (1452-1516) en Isabella I van Castilië (1451-1504). Het is een letterlijke vertaling van het Spaanse **Los Reyes Católicos**. Een juistere Nederlandse formulering zou zijn *De katholieke koning en koningin* of *Het katholieke koningspaar*.

V = 5: te vergelijken met ons “vinkje”, dus een duidelijk onderscheid van een turfstreepje;
 X = 10: is te beschouwen als een I met een streepje er dwars doorheen, om te onderscheiden van V)
 (Wij zetten bij het turven een dwarsstreepje na vier verticale turfstreepjes, om de 5 vol te maken.)

Verder:

L = 50, C = 100 (centum), D = 500, M = 1000 (mille). (Waarom L en D gekozen zijn weet ik niet; ik ken daar geen achterliggende Latijnse woorden bij.)

Samengestelde getallen:

Men had niet, zoals wij, een “positionele getallennotatie”, waar bijvoorbeeld in 137 en 317 de betekenis van de 3 afhangt van zijn positie in de notatie. Romeinse getallen bestaan uit een aantal letters (“cijfers”), die **samen opgeteld** de bedoelde waarde opleveren. Zo is 137 = CXXXVII, en 317 = CCCXVII. Men houdt wel een **volgorde** aan: men begint met de grootste van de samenstellende cijfers (hier C), en aflopend tot de laagste (hier I). Ook gaat men doelmatig (“zuinig”) om met het schrijfwerk: men schrijft bijvoorbeeld niet LL voor 100.

Omgekeerde volgorde:

Een kleiner cijfer (beter gezegd: een letter met een kleinere waarde) komt, zoals gezegd, achter een groter. De omgekeerde volgorde komt echter ook voor, bijvoorbeeld: CD. Hier staat C (= 100) vóór D (= 500). Dan betekent het dat 100 wordt **afgetrokken** van 500, dus CD betekent 400. Dit is kennelijk om reden van “zuinig schrijven”: want anders zou je CCCC moeten schrijven.

Het opsporen van het verborgen jaartal:

Uit de tekst noteer je alle letters die tot de Romeinse cijfers behoren, dus alle I, V, X, L, C, D en M. Vaak wordt het je al gemakkelijk gemaakt doordat deze cijfers groter zijn dan de andere, of een afwijkende kleur hebben. Natuurlijk kunnen deze letters meer dan één keer voorkomen. In tegenstelling tot de regels over volgorde is bij het verborgen jaartal de **volgorde niet van belang**. Dus als je een V (=5) tegenkomt en daarna een L (=50), dan betekent dat niet VL = 45, maar gewoon klakkeloos optellen: eerst V en dan L dragen samen 55 bij tot het getal.

Voor deze penning gaat het tellen als volgt:

Tekst	Romeinse cijfers per woord	Vertaling naar Arabische cijfers	Optelling per woord	
VlrtVte	V I V	5 1 5	11	
atqVe	V	5	5	
Malestate	M I	1000 1	1001	
ConsILlo	C I L I	100 1 50 1	152	
et				
InDVstrla	I D V I	1 500 5 1	507	
			1676	← totaal opgeteld

Dit artikel verscheen al eerder in het Amerikaanse Numismatic International Bulletin, Volume 50, nos 7 en 8, juli/augustus 2015.

PRISE DE LA CITADELLE DE LIÈGE EN 1702

Didier JACQUEMIN

Pour faire suite à l'article concernant la médaille de la prise de Bonn, Huy et Limbourg (1702-1703), je vous conte ci-après un événement liégeois qui a précédé les événements commémorés par la médaille précédente :

Vous avez probable été interloqué que cette médaille concernant la prise de Huy en 1702 ne fait pas mention de la prise de la Citadelle de Liège, la même année. Je vais essayer de vous en expliquer les raisons. Le 4 mai 1702, l'Angleterre déclare officiellement la guerre à la France. John Churchill reçoit le commandement des forces britanniques, néerlandaises et germaniques alors qu'il n'a pas encore commandé de grande armée et a une expérience bien moindre que la douzaine de généraux néerlandais ou allemands qui doivent maintenant travailler sous ses ordres. Son commandement a toutefois ses limites. En tant que capitaine-général, il peut donner des ordres aux généraux néerlandais uniquement lorsque les troupes néerlandaises sont en action avec les siennes ; les autres fois, il doit compter sur ses capacités de tact et de persuasion pour obtenir le consentement des accompagnateurs néerlandais ou des représentants politiques des États généraux du Royaume des Pays-Bas. Or ceux-ci bloquent de nombreuses tentatives d'assaut quand les forces françaises sont dans une situation difficile et les Alliés prêts à remporter une victoire facile. Néanmoins, malgré la lassitude initiale de ses alliés, le duc a bien commencé la campagne des Pays-Bas (principal théâtre de cette guerre de Succession d'Espagne). Après avoir repoussé les troupes du maréchal de Boufflers, il s'empare de Venlo, Roermond, Stevensweert et Liège, ce qui lui vaut en décembre la reconnaissance publique de la Reine. Il est alors promu duc de Marlborough.

123

Comme cela est expliqué ci-avant, c'est suite à ces faits (Liège, etc.) que John Churchill fut nommé duc de Marlborough par la reine Anne d'Angleterre.

En 1703, après la prise de Limbourg, comme précisé dans l'article précédent, une médaille a été frappée pour célébrer cette victoire, mais aussi celles de BONN et de HUY.

En 1703, John Churchill (1650-1722) était devenu duc de Marlborough (il était auparavant comte).

En sus, je vois dans la médaille précédemment commentée une sorte de « satire » car la légende : « SINE CLADE VICTOR » signifie littéralement une victoire « sans dégâts ».

Ce n'est donc pas une médaille qui « glorifie » Marlborough (il n'était pas en grâce auprès de la noblesse anglaise car il avait précédemment intrigué contre Guillaume III)

« **A vaincre sans péril on triomphe sans gloire** » pourrait être une autre traduction de cette légende ?

C'est aussi pourquoi, les faits antérieurs : Venlo, Roermond, Stevensweert et **Liège** ne sont pas mentionnés sur cette médaille, mêmes si ces événements ont eu lieu en 1702.

Mais c'est aussi la preuve que l'analyse d'une médaille historique doit s'accompagner de la connaissance des événements mais aussi par la bonne lecture des légendes et des allégories.

Autre gravure du siège de Liège :

« 1702 Aeigenliche Abbildung Der Stadt Lüttich

Wie Sie Von Den Engländern Und Holländern Beschossen Und Bombardirt Wirts"

Fernand Vanderplancke
Sculptor & Medallist

Studio: Emiel Verhaerenlaan 11 8670
Oostduinkerke

Tel. & Fax. 058/234179

Email:
Fernand.vanderplancke@skynet.be

Website:
www.vanderplancke.com

FRANSE RIVIERGODEN

Dr. Gabriël Stautemas

Gans in de animistische traditie geloofden onze voorouders dat mindere goden instonden voor het wel en wee van onder andere de grote rivieren. Marcel Claude Renard (Lyon 05.08.1893 – Paris 15.03.1974) heeft deze traditie verhaald in de creatie van zes medailles³ ter huldiging van de riviervod(-in) die elk één van de grote rivieren in Frankrijk beschermden. Waarom de Schelde in dit rijtje ontbreekt, is niet bekend.

De Rhone

Voorzijde: Langs de rand 'Le Rhone fleuve'. De rechtop staande riviervod draagt op zijn linker schouder een urne. Rechts van zijn mantel: 'Marcel Renard 1936'. Links van de god een edelweiss, de Alpen symboliserend waar de rivier ontspringt, en rechts een tak olijven, verwijzend naar zijn delta in de Camargue. Aan de voeten van de god evoceren twee zeepaarden zijn drift en kracht.

Keerzijde: Op een golflijn, de stroom voorstellend, staan de wapenschilden van de streken die de stroom doorkruist: La Suisse, La France Conté, La Savoie, Le Dauphiné, La Provence, La Languedoc et Le Roussillon.

Rand: Hoorn des overvloeds – Bronze.

Medailleur: Marcel Claude Renard

Atelier: Door de Monnaie de Paris in 1936 geslagen in bons met een diameter van 59 mm.

De Garonne

Voorzijde: Langs de rand 'Garonne Fleuve'. De op haar mantel naakte riviernymf draagt op de linker schouder een urne en staat op een watersalamander waaronder in het midden 'Marcel Renard 1936'. Op de achtergrond beiderzijds van haar, bloemen uit de Pyreneeën.

Keerzijde: Op een golflijn, de stroom voorstellend, staan de wapenschilden van de streken die hij doorkruist: Conté de Foix, Languedoc, Guyenne en Gascogne.

Rand: Hoorn des overvloeds – Bronze.

Medailleur: Marcel Claude Renard

³ Catalogue Général Illustré des Editions de la Monnaie de Paris 3 p.338-339

Atelier: Door de Monnaie de Paris in 1936 geslagen in bons met een diameter van 59 mm.

De Loire.

126

Voorzijde: Langs de rand 'La Loire Fleuve'. De naakte stroomnymf, met op de rechter schouder een vaas waarover een mantel hangt, staat op een boot geladen met fruit en bloemen. In de verte achter haar zijn de silhouetten van het kasteel van Ambroise en Chaumont, die op de Loireoever zijn gebouwd, zichtbaar. Daaronder rechts 'Marcel Renard 1936'.

Keerzijde: Boven op een golvende lijn de wapenschilden van de provincies die de Loire doorkruist: Languedoc, Boarbonnais, Orléanais, du Berri, l'île de France, Touraine, Anjou en Bretagne.

Rand: Hoorn des overvloeds – Bronze.

Medailleur: Marcel Claude Renard

Atelier: Door de Monnaie de Paris in 1936 geslagen in bons met een diameter van 59 mm.

De Seine.

Voorzijde: Langs de rand 'La Seine Fleuve'. Sequana, een jonge naakte nymf, symbool voor de stroom, houdt op haar linker schouder een vaas vast van waaruit een sluier valt. Ze staat op een (Parijse?) ark met rechts onder 'Marcel Renard 1936'. Rechts van dit tafereel verwijst een tros druiven naar de Bourgogne, streek waar de stroom ontspringt en links verwijzen de appels naar Normandië, streek waar de stroom eindigt.

Keerzijde: Boven op een golvende lijn de wapenschilden van de provincies die de stroom kruist: Bourgognie, Champagne, Île de France en Normandië.

Rand: Hoorn des overvloeds – Bronze.

Medailleur: Marcel Claude Renard

Atelier: Door de Monnaie de Paris in 1936 geslagen in bons met een diameter van 59 mm.

De Maas.

Voorzijde: Langs de rand 'La Meuse'. Een naakte jonge vrouw staat op enkele golven. Op haar rechter heup draagt zij een vaas waaruit een sluier komt die over haar linker schouder gedrapeerd is. Zij is omringd door de wapenschilden en de leuzen van de landen die de stroom doorkruist.

Frankrijk: Liberté – Egalité – Fraternité

België: l'Union fait la force

Nederland: Je maintiendrai

Keerzijde: De onderste helft van het veld wordt ingenomen door een banderol waaronder de wapenschilden van Champagne en Lorraine. Rechts onder 'Marcel Renard 1939'. Boven de banderol de vestingen van Verdun.

In de bovenste helft van het veld tussen een Hollandse windmolen en het paleis van de Prinsbisschoppen van Luik de wapenschilden van de Belgische en Nederlandse provincies die de stroom doorkruist.

Variante keerzijde: Langs de rand: 'Exposition Internationale de l'Eau * Liège 1939. In het veld: INAUGURATION / DE LA SECTION FRANÇAISE / ——— / 21 MAI 1939 —. Rechts onder 'Marcel Renard'.

Rand: Bronze.

Medailleur: Marcel Claude Renard

Atelier: Door de Monnaie de Paris in 1939 geslagen in brons met een diameter van 59 mm.

De Rijn.

Voorzijde: Links langs de rand 'Le Rhin'. De naakte stroomgod, enkel met een mantel over de schouders, staat rechtop en houdt met beide handen een stuurstang vast rechts van hem. Op de achtergrond vliegen twee ooievaars naar rechts. Onderaan rechts langs de rand 'Marcel Renard 1939'.

Keerzijde: Gans onderaan langs de rand een bloem met daarboven een blanco plaats voor eventueel een inscriptie. De kunstenaar geeft het verloop van de Rijn weer van onder (bron) naar boven (monding). Hij ervaart de stroom niet als een grens maar eerder als bindend element tussen de Zwitsers, de Fransen, de Duitsers en de Nederlanders.

Het Zwitsers wapenschild en een chalet.

Het wapenschild en de kathedraal van Straatsburg.

Het wapenschild van Duitsland met een kasteel, een rijnaak en een lier (verwijzend naar Bonn waar Beethoven werd geboren).

Het wapenschild van de familie Nassau met een tulp.

Rand: Hoorn des overvloeds – Bronze.

Medailleur: Marcel Claude Renard

Atelier: Door de Monnaie de Paris in 1939 geslagen in brons met een diameter van 59 mm.

UIT DE ARCHIEVEN VAN MAUQUOY MEDAL COMPANY KUNSTWERKEN VAN BASILE LAMON

Ludo Hulsmans, André Poels & Luc Vandamme

Het stadhuis van Sint-Niklaas.

Archief Mauquoy n° 12.

23 cm, araldiet

Zie "De medaille in België van 1951 tot 1976" n° 687, p. 190.

Het hoofd van een man met bril naar links.

Archief Mauquoy n° 123.

30 cm, plaaster.

129

Jean-Claude Orban

l'Atelier Harvent-Debay, un catalogue des médailles de René Harvent & Danièle Debay

Herent, 2016, 84 pages en couleur.

Prix: 29,5€ + 2,5€ frais d'envoi et emballage.

Luc_vandamme@outlook.com

BE30 7512 0356 1311

Samengevoegde bustes van een man en een vrouw naar rechts.

Archief Mauquoy n° 186.

37 cm, plaaster.

Drie vrouwelijke muzikanten.

Archief Mauquoy n° 336.

12 cm, plaaster.

In 2016 heb ik het voorrecht om 45 jaar actief te zijn in de wondere wereld van de medaillekunst. Met een aanloop van 3 jaar bij Huguenin Medailleurs in Zwitserland werden de technische vaardigheden verworven voor een zelfstandige carrière te Herent vanaf 1974. Creaties van medailles, munten, gravures voor postzegels, thematische uurwerken, gegraveerde wijzerplaten, heraldiek... vervaardigd in de meest uiteenlopende technieken: rechtstreekse gravures, stempels en matrijzen, gemodelleerde ontwerpen, gravures in koperen elektrodes (vonkerosie), verloren was techniek, gegoten medailles in zand, bas-reliëfs, klein- sculptuur...

**Paul Huybrechts, Swertmolenstraat 3, 3020 Herent, T 016 232295 – medailles@telenet.be
www.medailles-paulhuybrechts.be**

UN JETON DU PENSIONNAT PASSY – FROYENNES

Régis Renard

I. Présentation.

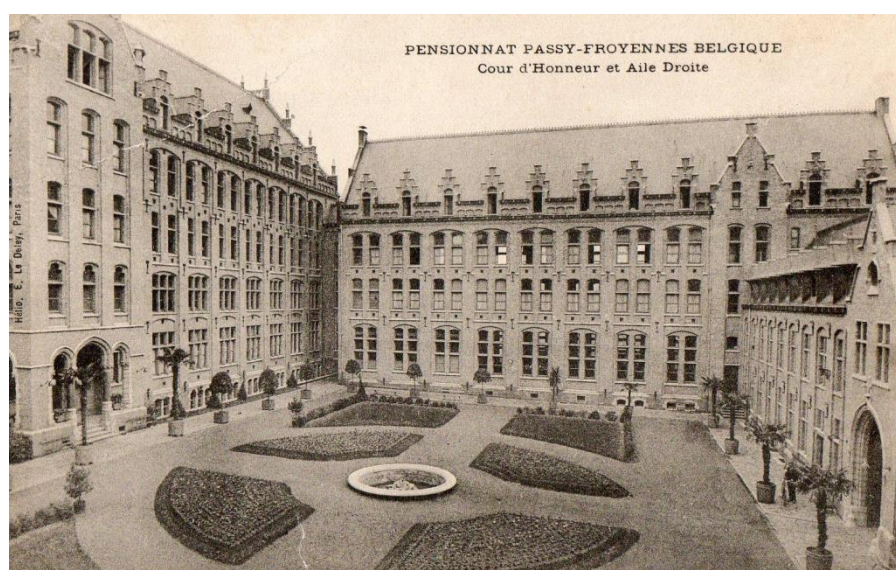
Le nom du pensionnat bien que situé 7 chaussée de Tournai à Ramegnies-Chin se réfère directement à Froyennes (section de la ville de Tournai (Hainaut) qui était une entité indépendante avant la fusion des communes de 1977). Ramegnies-Chin est également une section de la ville de Tournai depuis 1977.

II. Historique.

Le Pensionnat Passy-Froyennes a été créé en 1904 par des religieux français, les Frères des Ecoles Chrétiennes, afin d'échapper à la loi française relative à l'enseignement laïc. Très rapidement (la carte ci-dessous est datée du 21 octobre 1905 !!), la propriété est achetée et les bâtiments sont construits par un jeune architecte local, Clerbaux, en style néo-gothique. Ces religieux français vivront et enseigneront donc

là de 1905 à 1959. Ils ont par la suite regagné la France (Rueil-Malmaison), les lois scolaires ayant été modifiées.

Lors de leur départ en 1959, les bâtiments sont repris par l'institut Saint-Luc de Tournai. Ces bâtiments sont encore utilisés à ce jour.

III. Le jeton.

Jeton en aluminium d'un diamètre de 24 mm pesant 1,13 gr. Frappe monnaie.

Ce jeton était certainement utilisé lors des soirées de détente des étudiants de l'établissement.

Le fait que ce jeton ne fasse pas mention de l'institut Saint-Luc nous permet de le dater avec certitude entre 1905 et 1959. Ces jetons se retrouvent régulièrement en France, ce qui peut s'expliquer par le « rapatriement » des jetons restants en 1959 et par leur utilisation éventuelle sur le nouveau site.

La conservation de souvenirs par les anciens étudiants français de l'établissement est très probablement un autre vecteur de diffusion.

132

Bibliographie :

- Wikipédia.
- Site de l'Internat St-Luc de Tournai.
- Site de Passy Buzenval

INT. NUMISMATIQUE CIE
DESALDELER – CREMERS
VERKOOP – AANKOOP

Antieke munten – Beleggingsmunten – Zilver – Goud – Eretekens
Medailles – Bankbiljetten – Oude Aandelen – Heraldiek
Sigillografie – Boeken en numismatische benodigdheden

Op afspraak

Rue des Ecoles 23
5670 VIERVES
Tel & Fax. 060/399238

DE KONINGIN ELISABETHWEDSTRIJD VAN BELGIË⁴

Luc Vandamme

133

De Koningin Elisabethwedstrijd van België is eigenlijk het resultaat van twee erg gedreven personen. Enerzijds was er koningin Elisabeth met een grote liefde voor de kunst⁵. Zelf beeldhouwde ze en kreeg ze vioolles van Eugène Ysaÿe. Anderzijds was er Eugène Ysaÿe (Luik, 16/7/1858 – Brussel 12/5/1931) die vioolles kreeg van zijn vader en al op zevenjarige leeftijd zijn eerste publiek concert gaf. In 1880 werd hij concertmeester van het Bilse-orkest in Berlijn.

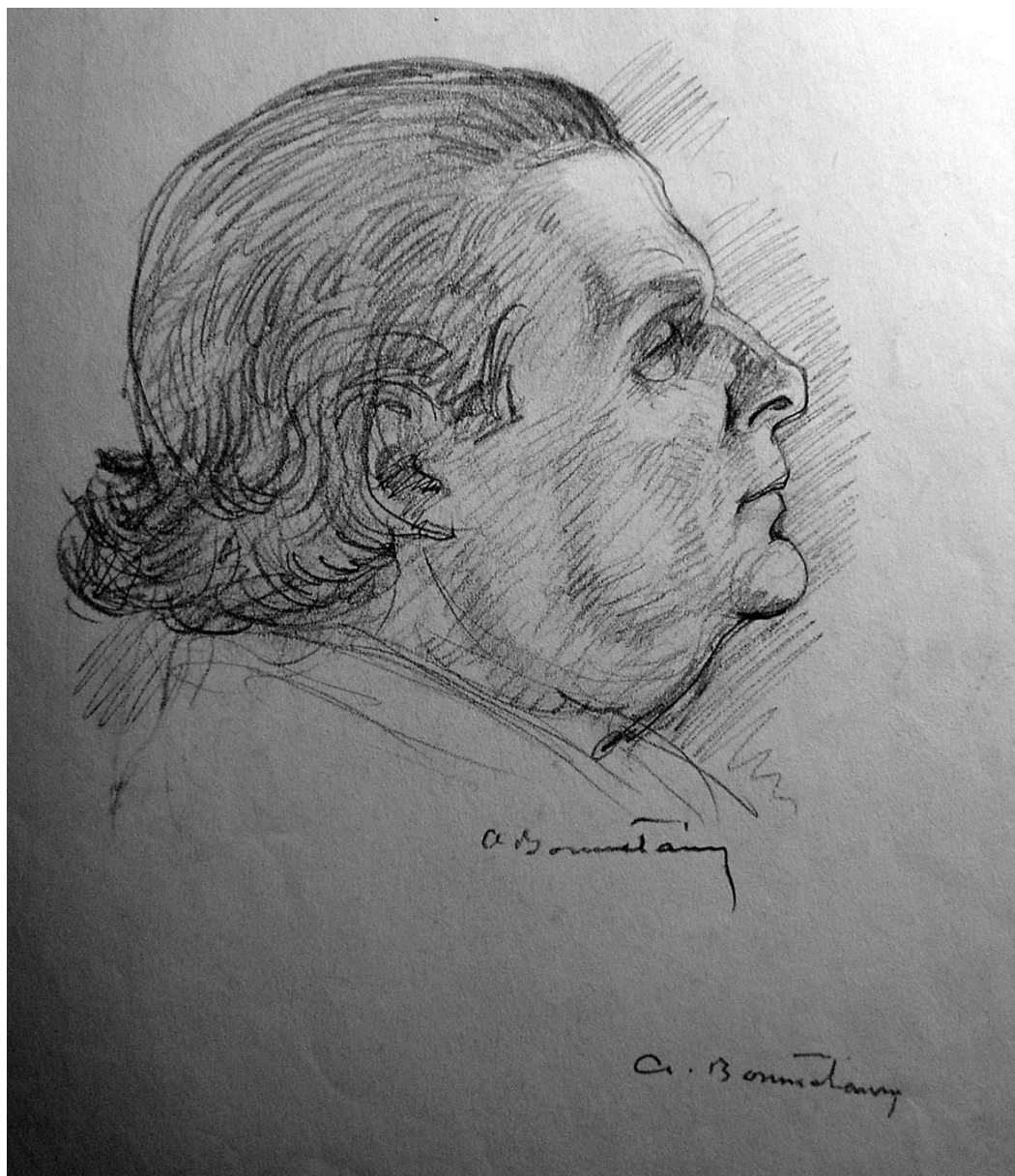
Haar vriendschap met de vioolvirtuoos Eugène Ysaÿe leidde in 1922 tot de oprichting van de *Muzikale Stichting Koningin Elisabeth*, die jonge Belgische musici zou in staat stellen hun studies te vervolmaken bij beroemde meesters, te reizen en in het publiek op te treden.

Armand Bonnetain ontwierp in 1922 een medaille en aan de hand van zijn ontwerptekeningen hebben we een goed idee van hoe Ysaÿe eruit zag.

⁴ Thierry Bouckaert, *Le Rêve d'Elisabeth, Cinquante ans de Concours Reine Elisabeth*, Brussel, 2001.

Vic De Donder, *De Droom van een vorstin, vijftig jaar Koningin Elisabeth Wedstrijd*, Brussel, 2001.

⁵ Luc Vandamme, *De medailles van koningin Elisabeth en Fernand Vanderplancke, een eeuw medaillekunst*, Koksijde 2003. Haar verzameling medailles getuigt van haar grote gedrevenheid voor de kunst en haar grote bewondering voor de kunstenaars.

134

Schaal 2:1

Vz. EUGÈNE (links) / YSAÏE (rechts)
 Hoofd naar links binnen een parelrand.
 Getekend onder de hals met monogram: AB

Kz. À / EUGÈNE YSAÏE / SES ADMIRATEURS / ET / SES AMIS / – / BRUXELLES / 1922

1922, Koninklijke Munt, als hangertje 30 mm, brons, 9,3 gram; verzilverd, 10 gram.

In 1883 ging hij naar Parijs en werd er geïntroduceerd in de kringen van César Franck⁶, ook van Luikse origine, die hem de *Sonate en la majeur* schonk als huwelijkscadeau. César Franck schreef later: *Ik schrok enorm van wat Ysaÿe met dit stuk gedaan had, het was een openbaring*. Zestien jaar later werd hij professor aan het Brussels conservatorium.

135

⁶ César Franck studeerde muziek in Luik en Parijs. Op de leeftijd van 11 jaar ondernam hij reeds concertreizen. In 1848 vestigde hij zich definitief te Parijs en in 1872 werd hij leraar orgel. Als componist was hij de belangrijkste figuur van de Franse Hoog-Romantiek en bereidde het impressionisme voor. Zijn belangrijkste werken zijn o.a. de oratoria *Ruth* (1846) en *Les Béatitudes* (1880) en de opera's *Hilda* (1885) en *Ghiselle* (1888).

Vz. CESAR FRANCK (links) / 1822 – 1890 (rechts)
 Buste in vooraanzicht, hoofd lichtjes naar links.
 Getekend rechts van de buste: DARVILLE

Kz. REDEMPTION (bovenaan langs de rand)
 Monumentale trap met links en rechts ervan een engel. Bovenaan de trap staat een naakt kindje Jezus met sterren op de achtergrond. Onderaan de trap zit een geknielde man met open armen kijkend in bewondering naar boven. Op de grond waarop hij geknield is staan vlammen. Tussen de eerste en tweede trede staat links het logo van "Les Amis de la Medaille d'Art".

1965, FISCH, Ø 70 mm, brons.

Bibliografie

Luc Vandamme, *De medailles van koningin Elisabeth en Fernand Vanderplancke, een eeuw medaillekunst*, Koksijde 2003, p. 131, n° 117

In 1912 werd hij Hofkapelmeester en bleef hij in dienst van koningin Elisabeth. Na de oorlog werd hij muziekdirecteur van het orkest van Cincinatti en bleef daar tot 1922.

Dan keerde hij terug naar België. Ysaÿe kende nogal wat gezondheidsproblemen, kwade tongen spreken ronduit over een drankprobleem. Zijn virtuositeit brokkelde stilaan af en zijn gezondheid bezorgde hem veel problemen. Hij kreeg een zeer pijnlijke rechterhand en in 1924 diende men zijn voet te amputeren. Het was het einde van zijn solo carrière. Pablo Casals⁷ (ook een vriend van koningin Elisabeth) nodigde hem uit in Barcelona ter gelegenheid van de 100 ste verjaardag van het overlijden van Beethoven. Op zijn 70ste huwde Ysaÿe nog met Jeannette Dincin.

Vz. • MONUMENTUM • CONFECTUM • PAU • CASALS • AUCTORE • PRADES • GALLIA
 (rondom langs de rand)
 2 – 20 M. IUN . (links van het hoofd) a. MCML (rechts van het hoofd)
 Hoofd naar links van Pablo Casals. Onder het hoofd, een zicht op het bergdorp Prades.
 Getekend rechts van het hoofd: MIQUEL / PAREDIS / FECIT

⁷ Pau Carlos Salvator Casals werd geboren te Vendrell (Tarragona) op 29 december 1876 en overleed te San Juan (Porto Rico) op 22 oktober 1973. In 1895 werd hij cellist aan de Parijse Opera. Vanaf 1899 werd hij solist in het Lamoureux-orkest en stichtte hij tezamen met de pianist Cortot en de violist Thibaud een beroemd trio. Tot 1936 was hij ook dirigent van het symfonieorkest van Barcelona. Na de overwinning van Franco trok hij zich terug in Prades, in de Franse Pyreneeën alwaar hij jaarlijks een internationaal muziekfestival organiseerde. In 1956 stichtte hij in Porto Rico het conservatorium. Hij ontving tal van eredoctoraten en was volgens velen de grootste cellist aller tijden.

Kz. •• AD • I • S • BACH • MORTEM • COMMÉMORANDUM •• DUCENTESIMUM • SOLLEMNE (rondom langs de rand)
 Onder het hoofd: 1685 – 1750
 Buste van Bach in vooraanzicht.

1950, Ø 58 mm, brons.

In het etui staat de tekst: *A sa majesté la reine Elisabeth de Belgique Pablo Casals à l'honneur de lui offrir la médaille du festival Bach qui vient d'avoir lieu dans la petite ville de Prades (P.O.) juin 1950.*

Bibliografie

Luc Vandamme, *De medailles van koningin Elisabeth en Fernand Vanderplancke, een eeuw medaillekunst*, Koksijde 2003, p. 53, n° 41

Ysaÿe droomde al langer van het inrichten van een wedstrijd voor jonge virtuozen, die een bijzonder breed programma dienden te kennen, zodat ze zowel op artistiek gebied alsook op hun technisch vernuft konden beoordeeld worden. Daarvoor dienden ze een onuitgegeven werk, zonder enige hulp en in volledige afzondering, in te studeren.

In 1937 organiseerde de Stichting⁸ in aanwezigheid van de vorstin een internationale wedstrijd die de naam droeg van de beroemde violist, overleden in 1931. Onder de eerste laureaten bevonden zich David Oistrakh en Lola Bobesco.

De Muziekkapel te Argenteuil, opgericht dank zij de vrijgevigheid van een mecenas, opende haar deuren slechts in 1939. Vandaar dat de vorstin de jonge kandidaten voor de wedstrijd van 1937 te Laken onderdak verschaftte.

In 1939 was er een wedstrijd voor orkestleiders gepland, maar door het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog, gingen die plannen niet door.

De Tweede Wereldoorlog, de problemen met de kinderen van koningin Elisabeth, Leopold III en Marie-José, heel even koningin van Italië, en de heropbouw van België, zorgden ervoor dat de Ysaÿe-wedstrijd niet meer werd ingericht.

In de lente van 1950 wou Marcel Cuvelier⁹ de wedstrijd Ysaÿe opnieuw lanceren. Hij kon koningin Elisabeth overtuigen om aan de wedstrijd haar naam te geven. In 1951 was het dan zo ver, de finalisten werden ontvangen in de gebouwen van de *Muziekkapel Koningin Elisabeth*.

Tot op het einde van haar leven zou de vorstin aanwezig zijn op de eerste tot en met de laatste proef van deze beroemde wedstrijd.

⁸ Tentoonstellingscatalogus *Wij Koning der Belgen – 150 jaar grondwettelijke monarchie*, Liane Ranieri, *Van de Koninklijke Schenking tot de Koning Boudewijnstichting*, Brussel 1981, p. 226.

⁹ Een groep vrienden (Comité de la manifestation Marcel Cuvelier) gaf ter herinnering aan het vijftienvigjarige bestaan van de Filharmonische Vereniging deze penning in brons uit die tegen 200 F werd verkocht aan belangstellenden. Gezien deze verjaardag ook de vijftienvigste verjaardag was van Marcel Cuvelier als directeur-generaal van de vereniging, werd zijn portret op de voorzijde van de penning aangebracht. De ca. 100 inschrijvers op de penning werden als dank allen uitgenodigd op het groot verjaardagsconcert van de Vereniging dat plaats vond op woensdag 25 juni 1952 te 21.00u in het Paleis voor Schone Kunsten te Brussel.

Op aanvraag van *Jeugd en Muziek*, gesticht in 1940, werd deze penning in 1960 herslagen met de bedoeling een voor iedereen betaalbare herinnering aan de pas overleden stichter-voorzitter Cuvelier (Venetië, 15 september 1959) te brengen; de bronzen penning werd daarom tegen slechts 25 F aangeboden, maar kapitaalkrachtiger sympathisanten werden verzocht om 100 F te betalen terwijl de zilveren penning tegen 600 F verkocht werd. De totale oplage lag om en bij de 100 exemplaren.

Vz. MARCEL (links) / CUVELIER (rechts)
 Zijn hoofd naar rechts.
 Getekend onder het hoofd: R. CLIQUET

Kz. A SA MEJESTE / LA REINE ELISABETH / HOMMAGE / RESPECTUEUX / DE L'AUTEUR / 1 – 12 – 1959

1959, FONSON, Ø 60 mm, zilver.

Bibliografie

J. Lippens & A. Van Keymeulen, *De medaille in België van 1950 tot 1976*, Brussel 1980, p. 12, n° 34 (vermeldt 1952, brons en andere keerzijde).

J. Lippens, *René Cliquet medailleur en beeldhouwer, Brussel 1899 – 1977*, p. 7, n° 5.

Luc Vandamme, *De medailles van koningin Elisabeth en Fernand Vanderplancke, een eeuw medaillekunst*, Koksijde 2003, p. 117, n° 103

138

De *Koningin Elisabeth Wedstrijd* was in 1957 stichtend lid van de Wereldfederatie voor Internationale Muziekwedstrijden. Deze laatste vereniging erkende de *Koningin Elisabeth Wedstrijd* als de meest prestigieuze maar ook als de moeilijkste wedstrijd!

Om de vier jaar kwam dezelfde discipline terug. De start werd genomen in 1951 met de violisten, in 1952 kwamen de pianisten aan de beurt en in 1953 de componisten. In 1975 werd de wedstrijdvolgorde veranderd. Ter gelegenheid van de 100ste verjaardag van de geboorte van koningin Elisabeth werd de vioolwedstrijd van 1975 naar 1976 verplaatst. Vanaf dan was de wedstrijdvolgorde dus viool, toondichten, piano en een jaar zonder wedstrijd. In 1988 werd een sessie voor zang georganiseerd en in 1989 kwam de viool weer aan de beurt.

De finalisten kregen een diploma, een prijs in geld en een mooie medaille. Voor deze laatste prijs werd telkens beroep gedaan op een bekende beeldhouwer die zorgde voor een schitterend mini-beeldhouwwerk. Dit droeg zeker bij tot het prestige van de wedstrijd! Heden ten dage krijgen de finalisten helaas dit prestigieus kunstwerkje niet meer...

	Jean-Claude Orban <i>l'Atelier Harvent-Debay, un catalogue des médailles de René Harvent & Danièle Debay</i> Herent, 2016, 84 pages en couleur. Prix: 29,5€ + 2,5€ frais d'envoi et emballage. Luc_vandamme@outlook.com BE30 7512 0356 1311
---	--

Collectie Koningin Elisabeth Wedstrijd

Vz1. CONCOURS MUSICAL INTERNATIONAL REINE ELISABETH DE BELGIQUE (rondom langs de rand)
Het hoofd van de koningin naar links. Getekend onderaan langs de rand: R.CLIQUET

Vz2. INTERNATIONALE MUZIEKWEDSTRIJD KONINGIN ELISABETH VAN BELGIE (rondom langs de rand)
Het hoofd van de koningin naar links. Getekend onderaan langs de rand: R.CLIQUET

Kz. –

Een naakte zittende jonge vrouw bespeelt met de linkerhand een lier.
In de afsnede is er ruimte voor een tekst

1951, FONSON, Ø 70 mm, brons, zilver, vermeil, goud.

139

Bibliografie

J. Lippens & A. Van Keymeulen, *De medaille in België van 1950 tot 1976*, Brussel 1980, p. 4, n° 4ab (vermeldt: brons, 55 exemplaren, zilver, 131 exemplaren, vermeil, 31 exemplaren).

J. Lippens, *René Cluquet medailleur en beeldhouwer, Brussel 1899 – 1977*, p. 5, n° 3ab.

Luc Vandamme, *De medailles van koningin Elisabeth en Fernand Vanderplancke, een eeuw medaillekunst*, Koksijde 2003, p. 59 / 60, n° 47 (tekst op de keerzijde: HOMMAGE / A / SA MAJESTE / LA REINE ELISABETH)

Collectie koningin Elisabeth

*Proefslag in lood
Veiling 7 van Eeckhout n° 835*

Deze medaille bleef in gebruik tot en met 1960. Vanaf 1961 deed men een beroep op beeldhouwer Alfred Courtens.

Collectie Koningin Elisabeth Wedstrijd

Vz. CONCOURS : MUSICAL : INTERNATIONAL : REINE : ELISABETH DE Belgique (rondom langs de rand)
De buste van de koningin naar links.
Getekend rechts in de nek: *Alfred Courtens / 1961*

Kz. ELISABETH (midden in het veld)
De tekst bovenop een gekroonde lier. Eventuele tekst stond steeds onderaan langs de rand.

1961, FONSON, Ø 70 mm, brons, zilver, vermeil, goud.

Bibliografie

J. Lippens & A. Van Keymeulen, *De medaille in België van 1950 tot 1976*, Brussel 1980, p. 91, n° 309 (vermeldt alleen brons).

Luc Vandamme, *De medailles van koningin Elisabeth en Fernand Vanderplancke, een eeuw medaillekunst*, Koksijde 2003, p. 124/126, n° 111

Collectie koningin Elisabeth

In het archief van de *Koningin Elisabeth Wedstrijd* komen volgende keerzijdes voor:

1. MONSIEUR CAREL VAN CREVELD / MEMBRE PATRON / 1968
2. MR CAREL van CREVELD / MEMBRE PATRON 1968
3. MME CAREL van CREVELD / MEMBRE PATRON 1968
4. MONSIEUR CAREL VAN CREVELD / MEMBRE PATRON / 1972
5. MADAME CAREL VAN CREVELD / MEMBRE PATRON / 1972

141

Reeds in 1953 maakte Courtens een zeer mooi portret van koningin Elisabeth en dat ter gelegenheid van het feit dat de koningin ere-voorzitster werd van het Belgische Rode kruis¹⁰.

Collectie koningin Elisabeth

¹⁰ Luc Vandamme, *De medailles van koningin Elisabeth en Fernand Vanderplancke, een eeuw medaillekunst*, Koksijde 2003, p.69 / 70, n° 56.

Tot wanneer heeft men dit type medaille gebruikt? Men¹¹ vertelde ons toen dat Madeleine van Dionant-Steisel in 1973 een nieuwe medaille zou ontworpen hebben. Althans dat dacht men toen dit artikel voor het eerst verscheen in het Jaarboek 2012 van het Europees Genootschap voor Munt- en Penningkunde, Koninklijke Vereniging.

Recent echter ontdekten we in de archieven van de Koninklijke Munt¹² een medaille met het portret van koningin Fabiola, kijkend naar rechts. Deze medaille werd voor het eerst geslagen in 1966. De keerzijde had alleen het gekroond monogram van de koningin. En deze zou een jaar later eveneens gebruikt worden voor de Koningin Elisabethwedstrijd met een tekst op de keerzijde en het gekroond monogram van koningin Fabiola.

Men zal dus het oude type dan slechts gebruikt hebben tot en met 1965 en vanaf 1967 dit nieuwe type¹³. Hierbij de beschrijving en alle interessante gegevens, met dank aan Didier Vanoverbeek van de Koninklijke Munt van België.

Beschrijving:

Voorzijde: Beeldenaar van Koningin Fabiola, naar links gekeerd.

Getekend onder de beeldenaar: C. VAN DIONANT

Keerzijde: gekroond monogram F

Opdrachtgever: Secretariaat van de Koningin

Ontwerp en gravure: Carlos Van Dionant

Technische kenmerken

Gewicht: 175 g

Dikte: 4,5 mm

Diameter: 70 mm

Rand: glad

Metaal: tombak en argentaan

¹¹ Bij monde van Barbara Stael van de Internationale Muziekwedstrijd Koningin Elisabeth van België.

¹² Deze medaille kwam niet voor in de archieven van de Internationale Muziekwedstrijd Koningin Elisabeth van België.

¹³ De vijf médailles, type Courtens, die in het archief van de Koningin Elisabeth Wedstrijd zijn blijven liggen, liggen daar waarschijnlijk om reden van het feit dat ze verkeerdelijk werden geslagen met de stempels van het oude type medaille.

Slagaantallen

1966: 50

1969: 50 argentaan en 3 zilveren ex.

1973: 25

1979: 100

1980: 3 auteursproeven, geleverd aan Mevrouw Madeleine Van Dionant

1981: 100

1987: 35 (waarvan 10 in argentaan)

1989: 100

1990: 50 (waarvan 20 in argentaan en 30 verguld)

1991: 40 (waarvan 20 in argentaan en 20 verguld)

1992: 70

1994: 100

185^{Bis}: Koningin Elisabethwedstrijd

Dezelfde medaille werd ook geschonken aan de laureaten en de juryleden van de Koningin Elisabethwedstrijd. De keerzijde werd voorzien van een gelegenheidsinschrift met de diverse namen van de laureaten en de naam van de wedstrijd.

1967: 40 (21 in zilver, 13 in vermeil en 6 in tombak)

1968: 31 (22 in zilver, 2 in vermeil en 7 in tombak)

1969: 16 (12 in zilver en 4 in vermeil)

1971: 25 (17 in zilver, 2 in vermeil en 6 in tombak)

1972: 24 (16 in zilver, 2 in vermeil en 6 in tombak)

1975: 22 (14 in zilver, 2 in vermeil en 6 in tombak)

1976: 15 (8 in zilver, 2 in vermeil en 5 in tombak)

1977: 1 tombak ex.

Onderwerp

Fabiola Fernanda María de las Victorias Antonia Adelaida gravin de Mora y Aragón (*Madrid, 11 juni 1928*), is een Spaanse edelvrouw, kinderboekenschrijfster en verpleegkundige. Ze stond na haar huwelijk met Koning Boudewijn in 1960 bekend als Fabiola, Koningin der Belgen.

De titel *koningin* behield ze na het overlijden van haar man in 1993. Sindsdien woonde Fabiola op Kasteel Stuyvenberg te Laken waar zij op 5 december 2014 overleed.

Bibliografie: KMB 820 / 185

Collectie Koningin Elisabeth Wedstrijd

Vz. –

De hoofden van koningin Elisabeth en Fabiola (vooraan) naar links kijkend. Links onderaan het gekroond initiaal van koningin Elisabeth en rechts onderaan het gekroond initiaal van koningin Fabiola.

Getekend rechts in het midden: M. VAN DIONANT

Kz. CONCOURS MUSICAL INTERNATIONAL / REINE ELISABETH (links langs de rand)

INTERNATIONALE MUZIEKWEDSTRIJD / KONINGIN ELISABETH (rechts langs de rand)

Bovenaan en onderaan tussen de teksten een dikke punt. In het midden van het veld de naam van de finalist of de geëerde persoon.

1978 (?), FISCH-FONSON, Ø 80 mm, brons, zilver.

In het archief van de *Koningin Elisabeth Wedstrijd* komen volgende keerzijdes voor:

1. HUNG-KUAN CHEN / 11ème PRIX / PIANO 1987
2. MADAME CAREL VAN CREVELD / MEMBRE PATRON 1980
3. MONSIEUR CAREL VAN CREVELD / MEMBRE PATRON 1980
4. LA BARONNE de la KETHULLE de RYHOVE / MEMBRE PATRON 1980

Wat een mooie traditie was, de medaille als eeuwigdurende herinnering en prestigieuze beloning, werd helaas niet verder gezet. Voorzeker waren er nochtans kunstenaars te vinden die deze traditie op een prachtige manier konden verder zetten.

Desalniettemin leverde de Koninklijke Munt van België (KMB) haar bijdrage aan de herdenking van de 75ste verjaardag van de *Koningin Elisabethwedstrijd*. Naast het gedenkstuk van 2 Euro, uitgegeven ter gelegenheid van de 10de verjaardag van de introductie van de euro als betaalmiddel, gaf de KMB voor deze gelegenheid nog een tweede stuk van 2 Euro uit.

Het nieuwe stuk van 2 Euro draagt op de voorzijde de beeldenaar van koningin Elisabeth, met daarin verwerkt het logo van de muziekwedstrijd dat haar naam draagt. Het portret wordt omgeven door de naam van de wedstrijd in het Engels (QUEEN ELISABETH COMPETITION), de jaartallen 1937 – 2012 en de landsaanduiding BE. Dit prachtig stuk is van de hand van hun huisgraveur Luc Luycx.

Zoals gebruikelijk werd dit stuk in drie versies aangemaakt: de circulatieversie die tegen nominale waarde door de Nationale Bank in omloop werd gebracht, een FDC-versie in een geïllustreerde verpakkingfolder (oplage: 6.000 exemplaren aan 10€) en de prooflike-versie, verpakt in een luxueus doosje met echtheidscertificaat (oplage: 6.000 exemplaren aan 20€).

Met dank aan: Barbara Stael
Internationale Muziekwedstrijd Koningin Elisabeth van België
Wolstraat 20, 1000 Brussel
☎ 02 213 40 50
info@imkeb.be
www.imkeb.be

Didier Vanoverbeek
Koninklijke Munt van België
Pachecolaan 32, 1000 Brussel
<http://www.royalmint.be/>

JAMES ENSOR OP MEDAILLES 1860 – 1949 – 1999

AANVULLING

Edwin Lietard & Eddy Schutyser

145

Ons lid Paul Scheltens meldt ons een aanvulling op het overzicht van de James Ensor medailles nl. een bijzonder mooie medaille van de hand van Michel Rossignaux. Deze Franse beeldhouwer werd geboren op 5 juli 1930 te Autun en studeerde aan de École des Beaux-Arts te Parijs. Vanaf 1977 ging hij lesgeven aan de École Nationale d'Art de Nice.

UNE JOLIE MÉDAILLE

Marc Vancraenbroeck

C'est une médaille due à Charles Leplae¹⁴ qui célèbre le 25ème anniversaire de la Société des Chemins de Fer Vicinaux du Congo VICICONGO.

Fondée en 1924 par la Société Commerciale et Minière du Congo « Cominière » suite à une convention passée entre cette dernière et la Colonie, la société exploitait un réseau ferroviaire et un réseau routier dans le Nord-Est de la Colonie. L'idée de la construction du réseau ferré revient au colonel Paulis¹⁵ et à l'ingénieur Alfred Liénart. La ligne s'étendait de Bumba sur le Congo à Mungbere via Aketi et Isiro (anciennement Paulis).

146

Cette médaille est peu connue. Lors d'une conférence consacrée à Charles Leplae, à la Fondation Universitaire, une parente, présente, avoua ne pas la connaître.

Bibliographie

Dictionnaire biographique illustré des artistes de Belgique depuis 1830.

Arto, bruxelles 1987.

Le nouveau dictionnaire des Belges. Le Cri, Bruxelles 1992.

Marc Vancraenbroeck, *Les médailles de la présence belge en Afrique centrale 1876-1960*, Bruxelles, 1996, p. 179, n° 151.

¹⁴ Charles Leplae (Louvain 1903-Bruxelles 1961). Sculpteur traditionaliste rattaché à l'«animisme». Elève de l'Académie de Louvain. Se perfectionna à Paris (Despiay). Professeur à La Cambre. Membre des « Compagnons de l'Art » et de l'Académie Picard. Il fit des expériences cubistes, s'essaya à la peinture et à la poésie et, ayant trouvé sa propre voie, suivit l'expressionnisme. Il avait une préférence marquée pour le nu : jeunes filles, adolescents et enfants dont les formes nerveuses et la tendre jeunesse conviennent à son talent.

Auteur de médailles, il réalisa, entre autres, la médaille du Commissaire général Gilson et celle « pour un monde humain » de l'exposition universelle et internationale de Bruxelles en 1958.

¹⁵ Albert Paulis (Liège 1875-1933). Il participa en 1903 aux missions de reconnaissance de Lemaire dans le Bahr-el-Gazal. En 1904, il fonda le poste de l'Ire, puis celui de « Bel-Air » sur la Maridi, qui fut repris en 1907 par les Britanniques. Avec Pauling, en 1907, il fonda la Société Continentale et Colonial de Construction SOCOL, qui devint, ultérieurement, une filiale de la Société Commerciale et Minière COMINIÈRE.

Il préconisa la construction d'un chemin de fer vicinal dans le Nord-Est du pays, qui se réalisera et deviendra VICICONGO.

**DE KIJKER OP DRIE BRUGSE MEDAILLEURS
ALFONS DE WISPELAERE – JULES FONTEYNE
OCTAVE ROTSAERT**

Deel III

André Vincke

OCTAVE ROTSAERT

Zelfportret van meester Octave Rotsaert. (Foto Brusselle)

De kunstenaar werd te Brugge geboren op 21 juli 1885 en overleed er op 26 maart 1964.

Hij begon zijn kunststudie aan de Brugse Academie voor Schone Kunsten, studeerde verder aan het Hoger Instituut te Antwerpen en behaalde in 1912 de Prijs Van Lierus en de eerste Prijs voor Beeldhouwkunst van de Provincie Antwerpen.

In 1923 nam hij deel aan het Salon der Franse Kunstenaars te Parijs en behaalde er een eervolle vermelding; het jaar daarop behaalde hij in hetzelfde Salon een medaille.

Octave Rotsaert was leraar aan de Brugse Academie (beeldhouwen en anatomie). Werk van hem werd aangekocht door de Franse staat.

In Brugge vinden we de volgende werken van de kunstenaar:

Het ruitersstandbeeld van Koning Albert I (1954), opgesteld op de groene wandelstrook tussen het station en 't Zand.

Op de Canadabrug (Buffelbrug) staan twee bronzen aanstormende bizonen van twee meter hoog als een blijvende herinnering aan de bevrijding van de stad door de Canadese troepen op 12 september 1944. Het monument kwam er in opdracht van de stad Brugge en werd ingehuldigd op 12 september 1948.

Op het binnenplein van het oude Sint-Janshospitaal staat zijn bronzen PAX-beeld (of de "Vredeskus") uit 1947 (zie foto). Het beeld werd door de kunstenaar ontworpen na een verblijf in de abdij van Maredsous en vertolkt duidelijk zijn stille jubel en berusting om de uiteindelijke vrede na al de ellende van de Tweede Wereldoorlog. Het kunstwerk werd tussen de eeuwenoude muren van het hospitaal geplaatst op initiatief van Dr. Louis De Winter die samen met Dr. Jozef Sebrechts (zie medaille nr. 7) een team van twee eminente artsen vormde, verbonden aan het middeleeuwse juweel van het Sint-Janshospitaal.

Een vierde beeld van O. Rotsaert te Brugge is het borstbeeld van de schrijver Maurits Sabbe (Brugge 1873 – Antwerpen 1938). Het werd ingehuldigd in 1950 en staat op de Wijngaardplaats, in de nabijheid van het Minnewater en het Begijnhof.

Andere borstbeelden van zijn hand zijn de bronzen portretbuste van Prof. Dr. Sebrechts in het Sint-Janshospitaal (zie medaille nr. 7) en die van Fr. J. Deleu op het marktplein te Meseu (zie medaille nr. 5).

Octave Rotsaert was ook de schepper van talrijke kinderkoppen in brons of in marmer.

1. ZEEBRUGGE 1946.

Brons Ø 70 mm. Atelier Fisch Cie.

Vz.: Een beeld van de haven van Zeebrugge. Rechts de vuurtoren aan het einde van de havendam, links een vrachtschip met rokende schouwen. In het midden op de achtergrond de vage silhouetten van de Brugse halletoren en de Sint-Salvatorskathedraal. Signatuur van Oct. Rotsaert rechts achter de vuurtoren.

Kz.: Bovenste helft : grillig getekend kaartfragment van West-Europa, met als enige plaatsaanduiding in het midden: **ZEEBRUGGE**.

In de onderste helft een dubbele datum : **14 MEI / 1940 -1946** (verzonken)

149

Deze historiepenning verwijst naar twee zeer belangrijke data in de geschiedenis van de Brugse zeehaven. Op 10 mei 1940 werd ons land meegesleurd in de ellende van de Tweede Wereldoorlog. De geallieerden vreesden dat de Duitsers langs de havens van Oostende en/of Zeebrugge ons land zouden binnenvallen en de Engelse legerleiding gaf admiraal Roger Keyes bevel om de haven van Zeebrugge voor alle scheepvaart onbruikbaar te maken. Keyes zond twee blokschepen, vergezeld van twee destroyers in de nacht van 14 – 15 mei naar Zeebrugge en liet de blokschepen zinken in de havengeul. Zijn twee destroyers trok hij terug. Ook de buitensluisdeur werd tot ontploffing gebracht. Zo bleef de haven voor de ganse duur van de Tweede Wereldoorlog onbruikbaar en verwoest liggen.

Op 3 november 1944 werd Zeebrugge door de Canadese troepen bevrijd en met man en macht werd onmiddellijk begonnen met de herstelling van de havenmuur, de vuurtoren en de beide sluisdeuren. 33 scheepswrakken werden weggeruimd, de haven werd ontmijnd en de stapels munitie werden verwijderd. Vanaf 1 februari 1946 begon de uitbaggering van de toegangsgeul naar de havendam en de vroegere bres in de Clair-voie werd gedicht.

In mei 1946 was de Brugse zeehaven opnieuw toegankelijk en veilig voor alle zeeschepen. De haven was als een feniks uit zijn as herrezen dankzij de verbeterde strijd om het leven van Zeebrugge door de latere Brugse burgemeester Pierre Vandamme¹⁶. Na de bevrijding had Jacques Van Offelen, Minister van Economische Zaken, nog openlijk verklaard: *Il faut abandonner Zeebrugge...*

¹⁶ De grote sluis die van de Zweedse kaai toegang biedt tot de achterhaven heet thans de Pierre Vandammesluis. Ze is 500 m lang, 57 m breed en 18,5 m diep. Wanneer de bruggen over de sluis open zijn, gaan ze 60 m de lucht in.

De beide data op de medaille vormen duidelijk een verwijzing naar de dood en de verwoesting van de haven bij de inval van de Duitsers op 10 mei 1940 in ons land en naar de wederopstanding van Zeebrugge zes jaar later.

Bibliografie

Raoul Hoornaert, *100 Jaar Zeebrugge*. Een publicatie van het Feestcomité van Zeebrugge, zomer 2000.

Variant

In 1962 werd de medaille een tweede keer verspreid maar in de onderste helft van de keerzijde lezen we een tekst in drie regels (verzonken):

INTERNATIONALE REGATTEN / BRUGGE / 20. 5. 1962

150

Op 20 mei 1962 werden op het Boudewijnkanaal¹⁷ internationale roeiwedstrijden of regatta's gehouden. Ze werden ingericht door de Société Royale de Sport Nautique de Bruges met medewerking van het Brugse stadsbestuur.

Aan de roeiwedstrijden namen zeven buitenlandse en veertien Belgische roeiverenigingen deel. De Maatschappij der Brugse Zeevaartinrichtingen (MBZI) schonk een bronzen medaille aan de winnaars-seniors en dames en dit voor de volgende wedstrijden: vier seniors met stuurman, twee seniors met stuurman, acht seniors met stuurman en skiff¹⁸ met dames senior.

In totaal werden door de MBZI 18 medailles uitgereikt.

¹⁷ Het Boudewijnkanaal vormt de verbinding tussen de haven van Zeebrugge en de Brugse achterhaven. Het werd gegraven samen met de realisatie van de Brugse zeehaven in het begin van de 20e eeuw (zie medaille nr. 15).

¹⁸ Een skiff (Engels) is een zeer smal, zeer lang en uiterst licht vaartuig voor één roeier.

2. ALFRED RONSE 1948.

Brons Ø 60 mm. Atelier Fisch Cie.

Vz.: Buste van Alfred Ronse, naar links.

Langs de rand, links: **6•7•1908**, langs de rand, rechts: **6•7•1948**

In de afsnede van de linkerschouder de signatuur van Oct. Rotsaert (verzonken).

Kz.: Een tekst van negen regels: **HULDE / VAN DE / PROVINCIALE RAAD / VAN WEST-VLAANDEREN / AAN DE HEER / ALFRED RONSE / RAADSLID / SEDERT 40 JAAR / EN VOORZITTER**

Een medaillon Ø 40 cm met de buste van de jubilaris zoals op de medaille, bevindt zich in het Provinciaal Hof op de Markt te Brugge.

Alfred Ronse werd geboren in 1876 en stierf op 22 november 1962.

In 1908 wordt hij lid van de Provinciale Raad van West-Vlaanderen en zetelt er voor de katholieke partij als verdediger van de landbouwersstand (district Oostende). In 1932 wordt hij voorzitter van de Provinciale Raad.

Op 12 juli 1949 wordt hij, samen met Arthur Olivier (zie medaille nr. 12) gehuldigd en bij die gelegenheid wordt de herinneringsmedaille geslagen, gemaakt door Oct. Rotsaert.

Voor de beide jubilarissen moet de huldiging een dag vol emoties geweest zijn. Op het programma staat: om 9.30 u jubelmis in de basiliek van het Heilig Bloed op de Burg. Om 12 uur beiaardconcert en plechtige feestzitting in de feestzaal van het Provinciaal Hof op de Markt. Om 13.30 u feestmaal in de Raadszaal, opgeluisterd door een symfonisch concert. 130 genodigden zitten aan, onder wie ook de medailleur Oct. Rotsaert, die op die dag bevorderd wordt tot Commandeur in de Kroonorde.

Op 25 maart werd Alfred Ronse een tweede maal gehuldigd voor 50 jaar lidmaatschap van de Provinciale Raad en 25 jaar voorzitterschap. Als geschenk werd hem door de Provincie een zilveren gedenkschaal aangeboden.

Bibliografie

Huldiging van de Heren A. Ronse... en A. Olivier... op 12 juli 1949. Uitg. van de Provincieraad van West-Vlaanderen. Brugge 1949, 46 bladzijden.

Portret van Alfred Ronse, geschilderd door José Storie, 1937.

3. ARTHUR OLIVIER 1949.

Brons Ø 60 mm. Atelier Fisch Cie.

Vz.: Buste van A. Olivier, in ambtsgewaad, naar links.

Langs de rand, links: **8•4•1924**, langs de rand, rechts: **8•4•1949**

In de afsnede van de linkerschouder de signatuur van Oct. Rotsaert (verzonken).

Kz.: Een tekst van negen regels: **HULDE / VAN DE / PROVINCIALE RAAD / VAN WEST-VLAANDEREN / AAN DE HEER / ARTHUR OLIVIER / SEDERT 25 JAAR LID / V-D-BESTENDIGE / DEPUTATIE**

Een medaillon Ø 40 cm met de buste van de jubilaris zoals op de medaille, bevindt zich in het Provinciaal Hof op de Markt te Brugge.

Arthur Olivier was een landbouwerszoon uit Poperinge (° 1892 - † 1956). Na de Eerste Wereldoorlog vestigde hij zich als landbouwer te Aartrijke. Vanaf 1921 tot aan zijn dood was hij lid van de Provincieraad en vanaf 8 april 1924 werd hij ook lid van de Bestendige Deputatie¹⁹.

152

A. Olivier was een gedreven man die zich actief inzette voor de belangen van de landbouwersstand en de modernisering van het platteland: de uitbreiding van de elektrificatie, de bevordering van de tuinbouw, het aanleggen van drinkwaternetten, de riolering van de Westkust en de veekweek.

Samen met zijn ambtsgeenoot, Alfred Ronse, werd Arthur Olivier feestelijk gevierd door de Provinciale Raad op 12 juli 1949 (zie medaille nr. 11)

¹⁹ De Bestendige Deputatie is een orgaan binnen de Provinciale Raad. Ze bestaat uit zes leden, gekozen onder de provincieraadsleden en ieder lid vertegenwoordigt een rechterlijk arrondissement. Over haar taak, zie Luc Schepens "De Provincieraad van West-Vlaanderen, 1836-1921", Uitg. Lannoo, Tielt, 1976; blz. 87 vgl.

4. VICTOR VAN HOESTENBERGHE 1955 (-56 ?).

Brons Ø 70 mm. Atelier Fisch Cie.

Vz.: Beeltenis van Victor Van Hoestenberghé in ambtsgewaad naar links.

In de afsnede de signatuur van Oct. Rotsaert.

Langs de rand links naar rechts: **RIDDER VICTOR VAN HOESTENBERGHE**

Kz.: Afbeelding van het Brugse stadhuis. Links langs de rand: **BURGEMEESTER**

Rechts langs de rand: **VAN BRUGGE**

153

Victor van Hoestenberghé werd geboren te Stalhille op 10 december 1868. Hij studeerde af te Leuven als Doctor in de Rechten en in 1908 komt hij in de Brugse gemeenteraad. In 1912 wordt hij schepen van Onderwijs; In 1913 wordt hij schepen van Financiën en in 1924 wordt hij burgemeester van Brugge. In 1929 zetelt hij ook in de senaat voor de Katholieke Volkspartij.

In 1941 wordt hij verzocht zijn mandaat als burgemeester neer te leggen wegens de uitgevaardigde leeftijdsgrens²⁰, maar in september 1944, onmiddellijk na de bevrijding, neemt hij zijn ambt als burgemeester van Brugge weer op. In 1949 wordt V. Van Hoestenberghé groots gehuldigd bij zijn zilveren ambtsjubileum.

Op 12 januari 1955 wordt hij door koning Boudewijn geridderd ten persoonlijke titel en het jaar daarop ruimt hij plaats voor Pierre Vandamme, de dynamische vechter voor de herleving van de haven van Zeebrugge (zie medaille nr. 10).

Victor Van Hoestenberghé overlijdt te Brugge op 12 juli 1960. Zovele jaren was hij als katholieke voorman begaan geweest met het wel en wee van de Breydelstede. Voor de Brugse bevolking was hij een geliefde en minzame burgervader geweest en ook een handig politicus. Steeds wist hij te heersen boven de vier katholieke partijen in de stad: de Franstalige hogere burgerij, de middenstand, de boerenstand en de christelijke arbeidersbeweging.

²⁰ In 1941 werd door de Duitse bezetter een algemene maatregel uitgevaardigd waarbij alle burgemeesters en schepenen een leeftijdsgrens van 60 jaar opgelegd werd.

*Staatsieportret van Victor Van Hoestenberghe
door Georges De Sloovere, 1949
olieverf op doek*

Bibliografie

Eric Van Hove, *Negen Brugse Burgemeesters*, Uitgeverij van het Nieuwsblad, 1988, blz. 27-37.

5. FRANÇOIS JOSEPH DELEU 1956.

Brons 75 x 48 mm. Atelier Fisch.

Vz.: Buste naar links. In de afsnede: **F.J. DELEU**.

In de afsnede van de linkerschouder: sign. Oct. Rotsaert.

Kz.: Een Franse tekst van 11 regels: **FRANÇOIS JOSEPH DELEU / INSTITUTEUR EN CHEF / A MESSINES / PROFESSEUR / DE SCIENCES NATURELLES / A LA SECTION NORMALE DE / L'INSTITUTION ROYALE / DE MESSINES / PROFESSEUR SPECIALISE / D'AGRICULTURE / 1826 - 1901**

155

François Joseph Deleu werd geboren te Mesen (Fr. Messines) in 1826 en stierf te Brugge in 1901. Hij werkte als jonge onderwijzer en nadien als hoofdonderwijzer aan de lagere school van zijn geboorteplaats.

Gedurende de tweede helft van de 19^e eeuw heeft Deleu te Mesen een enorme culturele activiteit aan de dag gelegd. Eerst en vooral was hij een gedreven onderwijskracht. Niet alleen de plaatselijke lagere school lag hem nauw aan het hart maar ook het Koninklijk Gesticht van Mesen²¹ heeft aan Fr. J. Deleu een eminente lesgever gehad. Dit Instituut werd gesticht in 1776 door keizerin Maria-Theresia van Oostenrijk en ondergebracht in de gebouwen van een eeuwenoude abdij, gesticht in 1095 door graaf Boudewijn V. De instelling was bedoeld als "Institution Royale pour l'Education de filles de militaires, mort ou devenus invalides au service de l'Etat". Aan dit eerbiedwaardig instituut doceerde Deleu natuurwetenschappen en scheikunde.

Naast zijn druk leven als lesgever was Deleu ook een geestdriftige spreker die niet alleen heel Vlaanderen maar ook Wallonië doorkruiste om voor de plaatselijke boerenorganisaties voordrachten te houden over landbouwkunde²².

²¹ Zie Johan Beun, "Het Koninklijk Gesticht van Mesen, (1776-1976)", blz. 39-49, in het tijdschrift "Iepers Kwartier", 12^e jg. 1976, Nr. 1.

²² Vroeger was het niet ongebruikelijk dat de onderwijzer op een Vlaams dorp ook een bijberoep uitoefende om zijn eerder schrale wedde aan te vullen; dit was veelal het beroep van koster of landmeter. Ook Fr. Deleu was koster in Mesen.

Mesen bezat ook een muziekmaatschappij die, gesticht in 1840, een bloeiende opgang kende tot aan de vooravond van W.O. II. Ook hier heeft Deleu zijn beste krachten gewijd aan de vorming van jonge muzikanten. Iedere dag, uitgezonderd op zaterdag, gaf hij om 11.30 uur muziekles aan de leerlingen van de hoogste klas. Alle kinderen hadden een muziekschrift waarin zij de theorie van de muziek optekenden samen met alle liederen die hun door Deleu aangeleerd werden.

In 1951 wilde Mesen zijn dankbare herinnering betonen aan een van zijn edelste zonen. François Joseph Deleu kreeg ter gelegenheid van de 50^e verjaring van zijn overlijden zijn standbeeld op het marktplein van de stad²³. De beeldhouwer, Octave Rotsaert boetseerde de buste van Deleu en op het voetstuk van het kunstwerk ziet men op de linker zijkant in het arduin een banderol tegen een palmtak en daarin het woord CHIMIE. Op de rechter zijkant ontvouwt zich een banderol tegen een palmtak en daarin het woord PHISIQUE (zie foto).

Naast de oprichting van dit gedenkteken werd dus eveneens de plaketaat verspreid die hierboven beschreven werd.

In de catalogus van de Koninklijke Bibliotheek van België²⁴ wordt ze vermeld als uitgegeven in 1956. Het is mij echter onduidelijk te welk gelegenheid dit aandenken aan Fr. J. Deleu zou kunnen verspreid zijn.

Bibliografie

Stad Mesen, *Herinnering en Geschiedenis*, Uitgeverij Van het Museum-komitee van Mesen, 1982, zie blz. 238-246.

²³ Mesen is thans de kleinste stedelijke entiteit van België met amper 1000 inwoners. Reeds in de 12e eeuw bezat ze een jaarmarkt en stadskeuren. Bij wet van 19 juli 1985 kreeg Mesen opnieuw de stadstitel.

²⁴ Zie Jan Lippens en André Van Keymeulen, *De Medaille in België van 1951 tot 1976*, Brussel, 1980, nr. 168 op blz. 50.

6. LEOPOLD II 1957.

Brons Ø 70 mm. Atelier Fisch.

Vz.: Buste van Leopold II naar links.

In de afsnede van de linkerschouder de signatuur van Oct. Rotsaert.

Langs de rand links: **LEOPOLD II**

Kz.: In het midden boven: het gekroonde monogram van de koning. Daaronder een tekst van zes regels:

**WIJ MOETEN OP ONZE KUST TEN MINSTE EEN HAVEN / WILLEN BEZITTEN DIE EVEN DEGELIJK ALS
DE BESTE / IS UITGERUST EN WAAR TE ALLEN TIJDE SCHEPEN VAN / ALLE TONNEMAAT KUNNEN
AANLEGGEN / DE MODERNE WETENSCHAP MAAKT HET BOUWEN VAN / DERGELIJKE HAVEN
MOGELIJK.**

In het midden onderaan: **1907 / - / 1957**

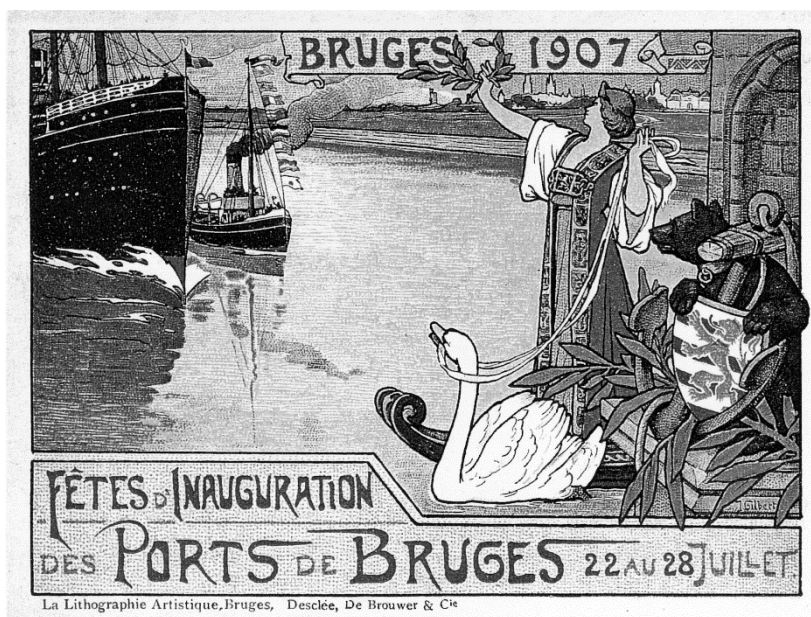
157

De historiepenning werd geslagen ter gelegenheid van de viering van 50 jaar Brugge-Zeehaven.

De woorden op de keerzijde werden door de koning uitgesproken vóór er sprake was van een zeehaven te Zeebrugge. De koning ijverde voor een haven van internationaal belang “op onze kust” en toen hij op 30 mei 1878 een Brugse delegatie ontving die hem uitnodigde op de onthulling van het standbeeld van Jan van Eyck, verwees hij de Bruggelingen duidelijk naar zijn wens om van Brugge opnieuw het Venetië van het Noorden te maken. De vorst herinnerde ook aan de prijs van 25.000 francs, die hij had uitgelooft en die zou worden toegekend aan de laureaat van het beste werk over de bouw van een zeehaven op de Vlaamse kust. (Onderwerp: “Des Moyens d’améliorer les ports établis sur les Côtes basses et sablonneuses comme celle de la Belgique”.)

In 1887 werd de Gentse ere-ingenieur van Bruggen en Wegen, Pierre De Mey, als laureaat gekozen met een studie waarin hij de bouw van een zeehaven bij Heist afketste. De Mey koos duidelijk voor Oostende.

De jaren van strijd tussen voor- en tegenstanders van het plan De Mey verliepen, maar uiteindelijk keurde het parlement toch op 23 aug. 1895 bij 102 stemmen tegen 14 en één onthouding, de uitvoering goed voor de uitbouw van een haven te Zeebrugge en de verbinding daarvan met een kanaal naar de Brugse haven.

De Franstalige affiche voor de inhuldiging.

De Werkzaamheden begonnen op 29 aug. 1905 en de plechtige inhuldiging greep plaats op 23 juli 1907 in tegenwoordigheid van onze vorst en kroonprins Albert. In zijn toespraak zei de koning o.a.: “Brugge, trouw aan haar tradities, met haar verleden voor ogen, wenst een nieuw tijdperk van welvaart en luister. Ze wil dit bereiken op deze machtige zee die ze rechtstreeks in haar bereik heeft gebracht, op deze zeeën, open voor allen, waar geen slagbomen noch grenzen bestaan en waarvan de heerschappij behoort aan de meest werklustige, aan de meest ondernemende.”

In de Breydelstede vierde men een week lang feest. Op de markt organiseerde men een middeleeuws riddertornooi; men opende een tentoonstelling over het Gulden Vlies en door de Brugse straten stapte een luisterrijke Gouden Boomstoet.

158

De vorst heeft zojuist het koninklijk jacht Alberta verlaten en stapte aan de arm van Prins Albert naar het podium voor de inhuldigingsplechtigheid.

Bibliografie

“August de Maere, Vader van Brugge-Zeehaven” door Anne Serlet en Romain Van Eenoo; uitg. Marc Van de Wiele. Genootschap voor Geschiedenis.

Souvenir des Fêtes inaugurales des Ports de Bruges. 1907. Impr. M. Herreboudt, Bruges. 1908

7. Prof. Dr. JOSEPH SEBRECHTS en echtgenote 1960.

Brons Ø 65 mm. Atelier Fisch.

Vz.: Dubbelportret van Prof. Dr. Sebrechts en zijn echtgenote naar links. In de afsnede van de linkerschouder de signatuur van Oct. Rotsaert.

Kz.: Een Latijnse tekst van 11 regels: **DILECTIS / PARENTIBVS M.A.A. / SEBRECHTS / QVONDAM MEDICO CHIRURGO NECNON IN / LOVANIENSI VNIVERSITATE PROFESSORI BRVGIS / XXVIII MARTII MCMXLVIII DEFVNCTO ET JOANNAE E.C. / VAN CAILLIE / NVNC PATRIA OSTENDANA VIVENTI / FILII AC FILIAE / GRATO ANIMO DEDICAVERE / A.D. MCMXLX**

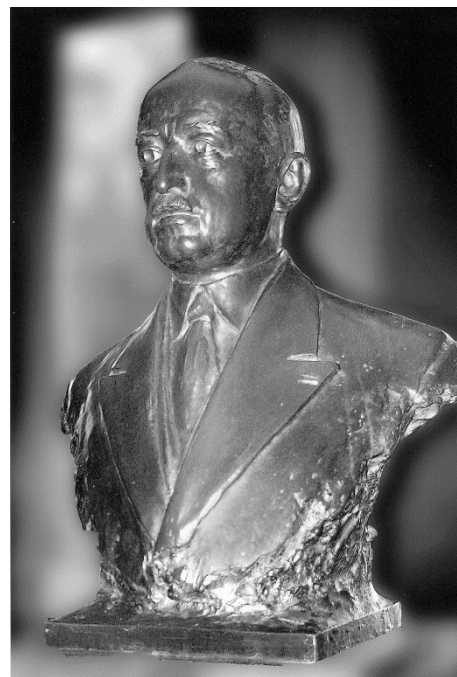
Vrij vertaald luidt de tekst: Hulde aan onze beminde ouders Joseph M.A.A. Sebrechts, vroeger arts en ook professor aan de Leuvense universiteit. Te Brugge gestorven op 28 maart 1948 en Jeanne E. C. Van Caillie, thans wonende in haar geboortestad Oostende. Vanwege hun zoons en dochters hun met een dankbaar hart opgedragen. A.D. 1960.

159

Joseph Sebrechts werd te Willebroek geboren op 11 juli 1885 en stierf te Brugge op 28 maart 1948. Als jonge afgestudeerde arts kwam hij naar Brugge en bouwde er als chirurg een schitterende loopbaan op met een internationale uitstraling. In 1917 werd hij diensthoofd van de heilkundige afdeling van het Sint-Janshospitaal. In 1925 werd hij professor aan de Leuvense universiteit en in 1927 werd hij hoofdgeneesheer aan het Brugse Sint-Jansziekenhuis.

In de inkomhall van het A.Z. Sint-Jan staat een borstbeeld van de dokter, gemaakt door Oct. Rotsaert en aan het ziekenhuis geschonken door de Commissie van Openbare Onderstand van Brugge (foto)

Siebrechts was een zeer begaafd en eminent arts. Steeds stond hij belangloos en onvermoeid ten dienste van zijn patiënten en speelde een voorname rol in de geneeskundige wereld van de eerste helft van de 20^e eeuw. Hij bezat een edel karakter en was tevens een overtuigde Vlaming. In 1947 werd hij tot voorzitter benoemd van de toen nog jonge Koninklijke Vlaamse Academie voor geneeskunde. Bij die gelegenheid werd hem door vrienden en bewonderaars een plakiet (14 x 11 cm) aangeboden met een voorstelling van de Barmhartige Samaritaan. Het kunstwerkje is van de hand van Oct. Rotsaert en de figuur van de Samaritaan moet het beeld van Dr. Sebrechts oproepen. (foto)

Toen Sebrechts in 1926 ernstig ziek werd en iedereen het ergste vreesde, werden drie bedevaarten naar O.L.V. van Ver-Assebroek en twee omwegingen van het H. Bloed gehouden en toen hem de laatste sacramenten toegediend werden, stonden niet minder dan 25 assistenten en artsen rond zijn ziekbed. De dokter genas echter en hervatte vol geestdrift zijn humanitaire taak.

Toen hij in 1948 en dus amper 63 jaar oud, overleed, rouwde de hele stad Brugge. Zijn assistenten droegen de lijkstaf naar de Sint-Salvatorskathedraal en duizenden Bruggelingen stonden langs het parcours in de regen terwijl de triomfklok van de Halletoren de droevige klanken van de doodsklok luidde.

Dr. J. Sebrechts bewoonde een prachtig 18^e eeuwse pand in de Beenhouwersstraat te Brugge met een siertuin van ruim een hectare groot. Het woonhuis en de tuin werden aangekocht door de stad en in 1980 werd de tuin als stadspark voor het publiek toegankelijk gesteld. In de Oude Zak werd een monumentale toegangspoort tot het park gebouwd en werd een gedenkmedaillon (50 cm Ø) aangebracht met de voorstelling van het dubbelportret van Dr. J. Sebrechts en zijn echtgenote (zoals de voorzijde van de medaille) en daaronder de tekst "STADSPARK PROF. DR. J. SEBRECHTS".

Bibliografie

Nationaal Biografisch Woordenboek. 1968; Dl. 3; Blz. 798-801.

E. Sebrechts M.D., "Prof. Dr. Joseph Sebrechts. Primus inter Pares" in Acta Chir.(urgica) Belg.(ica). 2006, jg.106, blz. 267-284.

Jean-Claude Orban

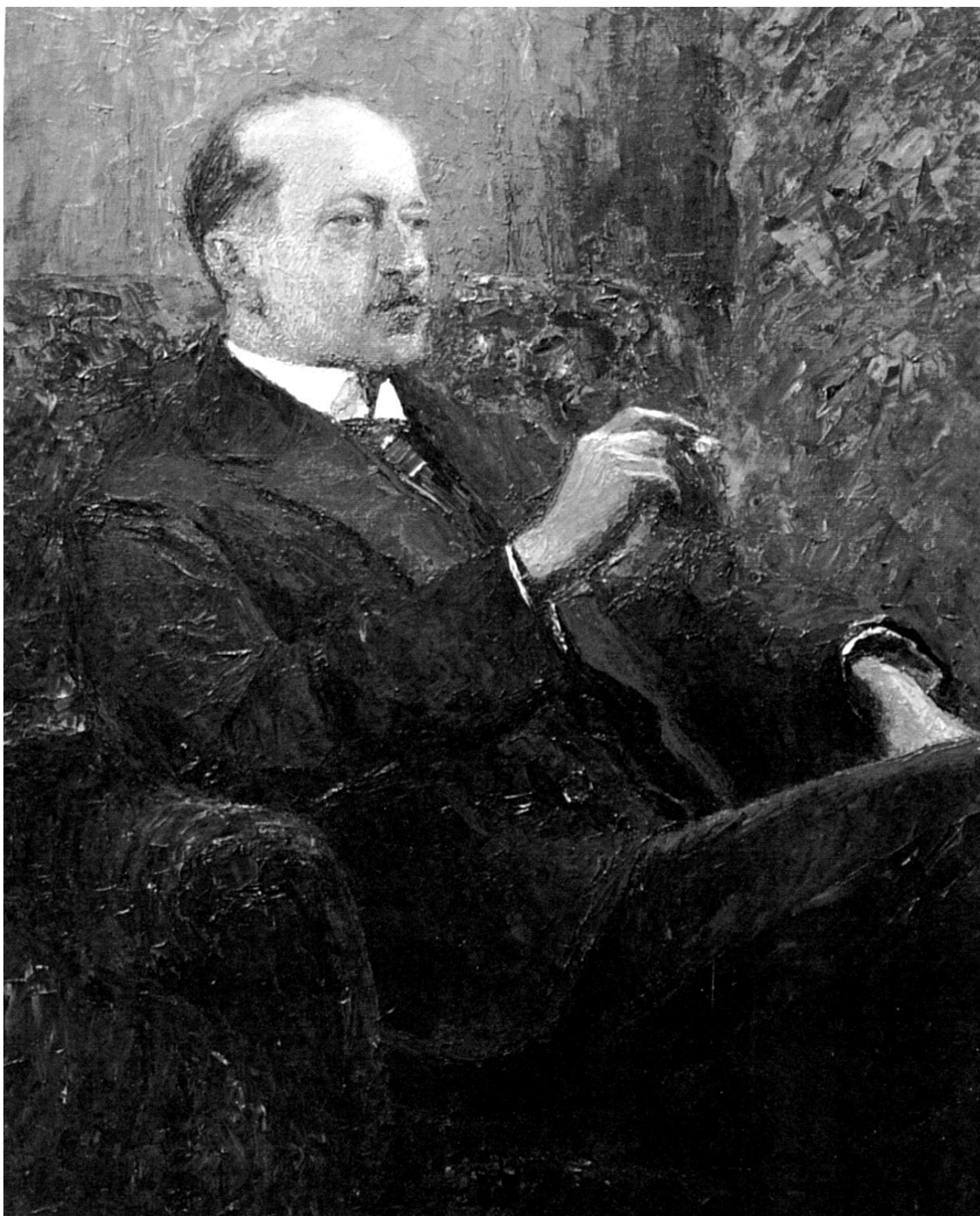
l'Atelier Harvent-Debay, un catalogue des médailles de René Harvent & Danièle Debay

Herent, 2016, 84 pages en couleur.

Prix: 29,5€ + 2,5€ frais d'envoi et emballage.

Luc_vandamme@outlook.com

BE30 7512 0356 1311

*Portet van Prof. Dr; Joseph Sebrechts door Georges De Sloovere . 1927
Olieverf op doek*

Jean-Claude Orban

*l'Atelier Harvent-Debay, un catalogue des médailles de
René Harvent & Danièle Debay*

Herent, 2016, 84 pages en couleur.

Prix: 29,5€ + 2,5€ frais d'envoi et emballage.

Luc_vandamme@outlook.com

BE30 7512 0356 1311

UIT DE ARCHIEVEN VAN MAUQUOY MEDAL COMPANY KUNSTWERKEN VAN RENÉ CLIQUET

Ludo Hulsmans, André Poels & Luc Vandamme

De buste van de keizer van Japan 1971.

Ontwerp, 30 x 19 cm, plaaster.

Archief Mauquoy n° 60.

Zie catalogus J. Lippens, *René Cliquet, medailleur & beeldhouwer*, p. 23, n° 26.

Cliquet maakte in 1971 een medaille naar aanleiding van het bezoek van de keizer van Japan aan België, Duitsland, Frankrijk en Engeland. Hierop staan de bustes van de keizer en onze koning recht tegenover elkaar. Een van onze leden bezit de stalen patrijs (Ø 146 mm) van dit ontwerp. Van deze medaille met een Ø van 66 mm werden er 11.500 gemaakt in zilver en slechts 137 exemplaren in brons. Op 50 mm werden er 250 stuks geslagen in goud en op 34 mm werden er 500 exemplaren geslagen in goud.

162

Hoofd van Jean Ray naar rechts, 1977.

Ontwerp in plaaster op 40 cm.

Archief Mauquoy n° 182.

Zie catalogus J. Lippens, *René Cliquet, medailleur & beeldhouwer*, p. 33/34, n° 39.

Van deze medaille op 64 mm werden er 40 exemplaren in zilver (7.500 F) gemaakt en 300 in brons (850 F). Slechts 20 exemplaren werden er geslagen in goud (10.000 F) maar dan op 25 mm. Het betrof een hulde aan de eminente staatsman en voorvechter voor een eengemaakte Europa, Jean Ray, voor zijn 75ste verjaardag.

Het hoofd van Paul Claudel naar rechts.

Ontwerp in plaaster, 32 x 25 cm.

Archief Mauquoy n° 189

De bronzen medaille met een diameter van 70 mm werd geslagen in 1986 bij de firma Fibru.

Jacques Toussaint & Arsène Buchet, *Klein en Fijn, Hedendaagse Belgische edelsmeed- en snijkunst, Deel 2, Medailles*, n° 9, p. 20.

			
graveerwerken - stempels - medailles			
			
eretekens - awards - naamplaten - pins			
 MAUQUOY®			
Industrieweg 12 2280 Grobbendonk +32 (0) 14 50 79 10 info@mauquoy.com www.mauquoy.com			

vzw PROMOTIE VAN DE MEDAILLE PROMOTION DE LA MÉDAILLE asbl

NATIONALE NUMISMATISCHE RUILBEURS MET ALS THEMA
GRANDE BOURSE NATIONALE

MEDAILLES & PENNINGEN JETONS ERETEKENS / DÉCORATIONS

EUROVOLLEY CENTER

**Beneluxlaan 22 – 1800 Vilvoorde Tel.
02/2571616 – zalen 006 en 008**

Zaterdag/Samedi 24 september 2016

Van 14.15u tot 18u – de 14.15h à 18.00h

Von 14.15uhr bis 18.00 uhr – 14.15 a.m. till 18.00 p.m.

Handelaars vanaf 14u / Commerçants de 14h

164

**Alle info bij André Poels – De Panestraat 84 – 3550 Heusden-Zolder - 011/537057
andrepoels@telenet.be**

WERELDCONGRES FIDEM XXXIV & INTERNATIONALE TENTOONSTELLING HEDENDAAGSE KUNSTMEDAILLES 6 -10/11 SEPTEMBER 2016, GENT, BELGIË.

PROGRAMMA

Maandag 5 september 2016 **Pre-congres activiteit om 19h00.**

Opening van de Geo Verbancktentoonstelling in de Kluizenzaal van de Bank van de Arbeid, Voldersstraat 1, Gent, (met uitnodiging). De expo loopt tot en met 30 september. Open maandag-vrijdag 08u30-12u30 – 13u30-16u30 en zaterdag 11u00-18u00.

Dinsdag 6 september 2016

Registratie van de deelnemers in het Belfort (in rood op de map). St.-Baafsplein - Open: 7/7 van 10u00 tot 17u30

14u30: FIDEM EC & CC vergadering in het Provinciehuis, Gouvernmentstraat 1. (Executive and Consultative Committees)

16u00: FIDEM EC, CC en gedelegeerden vergadering in het Provinciehuis.

18u00: Ontvangst aangeboden door de Amerikaanse delegatie in het Provinciehuis in de Gouvernmentstraat 1 (enkel met uitnodiging).

165

Woensdag 7 september 2016

10u00: Officiële opening van het 34ste FIDEM-congres in het PAC Het Zuid, Woodrow Wilsonplein 2, Gent.

14u00-17u00: Voordrachten in de Wijnaert, HoGent, Geeraard De Duivelstraat 5, (ingang Bisdomplein) en in auditorium Mengal, Hoogpoort 64, Gent.

of partner programma om 13u30 bestaande uit toer met gids (3,5 uur) van het Belfort naar het MSK met een exclusief bezoek aan de medailleverzameling van het museum en de restauratie van het wereldberoemde schilderij *Aanbidding van het Lam Gods* (1432) van de gebroeders Jan en Hubert Van Eyck (maximum 25 pers).

19u30: Opening van de grote internationale tentoonstelling van hedendaagse medailles in de Wijnaert (via Bisdomplein) gevolgd door receptie.

Donderdag 8 september 2016

Excursiedag met keuze uit twee daguitstappen: (Niet in de kosten begrepen)

Vertrek 09u00 van het Bisdomkaai. Terug in Gent omstreeks 22u00.

Lunch is voorzien. Avondmaal is vrij.

1. Jambes & Namur:

Expo *Georges Aglane* in tour d'Enhaive, Jambes, gevolgd door een lunchreceptie in het Provinciehuis van Namur.

Expo *Alphonse Darville* en 12 internationale kunstenaars met de eindresultaten van workshop Art Valley 51 in het TreM.a te Namur.

Expo *Marián Polonsky, Wivine Vernieuwe, Dany Tulkens, Dirk Dekeyzer* en *Paul Huybrechts*. in de BUMP (Bibliothèque universitaire Moretus-Plantin).

Expo van het Hollands project van *Linda Verkaaik* (150 hangende medailles) eveneens in de BUMP.

Expo van drie Belgische beeldhouwers/medailleurs in 'Quai 22'.

Vooravond vrij.

2. Grobbendonk & Antwerpen:

Bezoek aan Mauquoy N.V., grootste medaille-uitgeverij in België met tentoonstelling *Alphonse Mauquoy* en *Laurent Hart*.

Broodjesreceptie aangeboden door Mauquoy N.V.

Stadsbezoek aan Antwerpen:

MAS & Red Star Line Museum of:

Rubenshuis en Museum Mayer Van den Bergh met gids.

Er zullen twee groepen gevormd worden.

Vooravond vrij.

Vrijdag 9 september 2016

09u30-16u00: Voordrachten op twee plaatsen nl. :

Auditorium de Wijnaert, ingang Bisdomein.

Auditorium Mengal, Hoogpoort 64.

of partner programma om 13u30 bestaande uit toer met gids (3,5 uur) van het Belfort naar het MSK met exclusief bezoek aan de medailleverzameling van het museum en de restauratie van *Aanbidding van het Lam Gods* (1432) van de gebroeders Jan en Hubert Van Eyck (maximum 25 personen)

18u00: Ontvangst op het Stadhuis, Botermarkt (met uitnodiging)

Zaterdag 10 september 2016

09u30-13u30: Internationale medaillebeurs in de Aula van de Universiteit, Voldersstraat 9.

of partner programma om 10u00 met gids: ontdek de Geo Verbancktentoonstelling in de Bank van de Arbeid en volg de muntenroute in de stad (max 25 personen). Vertrek: Belfort.

15u00: Algemene vergadering van FIDEM in de aula gevolgd door slotzitting met vertegenwoordigers van Provincie, Stad, Universiteit Gent en Hogeschool Gent.

19u00: Afsluitend feestbanket in de *Oude Vismijn*, Sint-Veerleplein 5, met uitreiking van de *Grote Fidemprijs* en andere erkenningen.

Zondag 11 september 2016

Post-Congres Programma met keuze uit twee daguitstappen
Vertrek: 08u30 Bisdomek. Terug in Gent omstreeks 22u00.

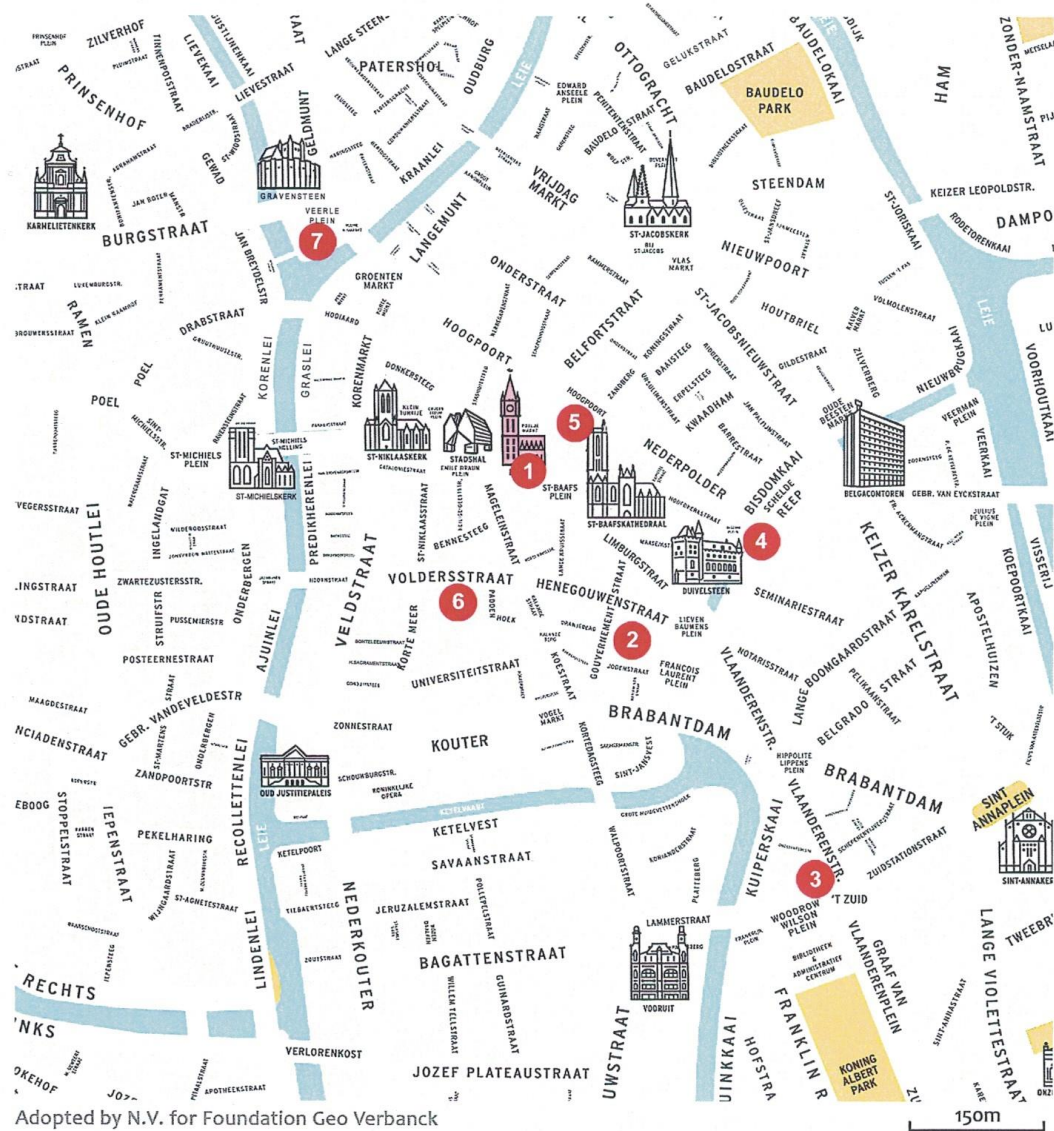
1. Hele dag naar *Flander's Fields*: Passchendaele, Zonnebeke en Ieper met om 20u00 de *Last Post* in de Menenpoort.

2. Hele dag naar het *Venetië van het Noorden*: Brugge en Damme met toeristische boottocht.

FIDEM BELGIUM 2016

Adopted by N.V. for Foundation Geo Verbanck

EVENT LOCATIONS FIDEM

- 1 BELFORT St-Baafsplein
- 2 PROVINIEHUIS Gouvernementstraat 1
- 3 PAC Het Zuid Woodrow Wilsonplein 2
- 4 De WIJNAERT Bisdomplein
- 5 MENGAL Auditorium Hoogpoort 64
- 6 AULA Universiteit Gent Voldersstraat 9
- 7 OUDE VISMIJN Restaurant St-Veerleplein 5